

Christian
Blaenor i Ghrifftion,

Yn ei Arwain ef

At y Pethau a ddylei ef:

Eu { CREDU,
Gwneuthur,
Dofni, a'u
Gobeithio.

At Ddiwedd pa ſin y dodwyd

G W E D D I A U,

Iw harferu ar

Amryw Achosion.

Wedi ei Gyfaithu yn ôl y Pedwerydd Ar-
graphiad yn y *Saisonaeg*.

Llundain :

Argraphwyd gan D. C. dros Mat. Wotton
tan Lŷn y Tair Dag yn Fleet-street. 1701.

At y Darllennydd.

FE Scrifennwyd y Llyfryn hwn yn ben-
naf, ar fedr y sawl sy o laccach Gwy-
bodaeth a Choffadwriaeth, a chanddynt lai
o Amser ac o Arian nac eraill. Ni odde-
fei Gynhildeb pwrpasol y fâth Lyfr by-
chan a hwn, mo brintio'r holl fannau o'r
Scrythyr Lân, ar eu hyd ynddo, ag a gry-
bwyllir am danynt; Eithr gobethio'r ydys
y bydd i'r Darllennydd ei hunan (a fo
gantho Fibl) eu chwtied hwynt allan
mewn amser: Yr hyn a fydd yn Orchwyl
buddiol iddo, drwy blannu'r Scrythyrau
rheini yn ei Feddwl ef.

Na cheisied mor ymmorawl pwy yw'r
Awdr, ac ynteu yn chwenych ei gelu ei
hûn, ond yn hyttrach ystyried pa bêth a
Scrifennwyd, na phwy a'i Scrifennodd.

Llwydded ein Duw daionus ef er Der-
chasiad i'w Ogoniant, ac er llês i'r sawl
a'i darllennont a Meddwl crâff ac a Cha-
lon Onest. Amen.

44.
4. 2.
185

BLA

Blaenor i Ghrifftion.

P E N. I.

*Yngbyleb Ffydd Cristion, a'r pethau sydd raid
iddo eu Credu.*

Y DOSPARTHIAD I.

MAe Cristion, wrth roi Cyfrif iddo ei hun, neu i arall am ei Ffydd, yn at-
teb y ddau Gwestiwn ymma.

1. *Pa fodd y daeth efe i gael y Ffydd neu'r
Grediniaeth hon o'r Addysc Efroglaidd?*

2. *Pa Byngcian arbennig o'r Addysc hon y mae
efe yn eutybied yn fwyaf angenrheidiol iddo ef eu
credu?*

Er Atteb i ba Gwestiwnau.

Y mae efe, am y cyntaf, yn dangos ddyfod o
hono ef i greu mewn rhyw fefur drwy y cyfryw
Ffyddod a hon. Mae pob un drwy Naturiaeth
yn chwennych cael Bôd neu barhad ei Hanfod
ei hun : A chael hefyd, tra y byddo ef, eithaf
pob Dedwyddwch. Ond ni ddygir hyn i ben,
heb gymmeryd yr iawn Ffordd. Y Ffordd at
Ddedwyddwch ydyw Crefydd ; ac yn adnabod
Duw, a'i masnachu Ef, y mae Crefydd yn sefyll.
Canys gan fod Creawdwr, nid eill Creatur
Rhesymmol, ac ynteu yn hollawl yn ymgynnal
wrtho ef, ddyfod fyth i fod yn ddedwydd, heb
gyflawni ei Ewyllys ef, hyd y dealllo ef hi. Ei
Ewyllys ef a yspyllur i ni drwy Reswm, a thrwy

Ddatcuddiad. Nid ydyw Goleuni ein *Rheswm* Naturiol ni yn bwrw ond Llewyrch gwan, ac ni allafem ni fyth wrtho ef, ganfod *Dirgeledi-gaethban Cariad Duw* Inghrist er Prynnedigaeth Dynol-Ryw (*1 Cor. 2. 6, 7, 8. Colof. 1. 26, 27.*) Ac etto mae'r Llewyrch hwnnw yn dangos ini *fôd Duw*, drwy ystyried ei *Weithredoedd* ef, (*Rhuf. 1. 20.*) Ac yn ein dwyn ni i gydnabod gyda'r Apostol, (*Heb. 3. 4.*) mai *megis ag y mae gan bôb Ty ryw i'n a'i hadeiladodd, felly yr hwn a adeiladodd bôb pêth, yw Duw*, (neu'r *Achos cyntaf o bôb pêth.*) Yr hwn sydd Anfeidrol o *Allu*, *Doethineb*, *Daioni* a *Chysfiawnder* : Ac nad eill y cyfryw Adeiladwr na olygo dros y fath ogoneddus Adeilad, (*Neh. 9. 6.*) Mae gwîr *Reswm* hefyd yn rhoi i Ddynion ryw faint o addysc, pa fath *Addoliad* a *Gwasanaeth* sydd gyfaddas i'r cyfryw Dduw. Efe a argraphodd Ddeddf ar ein *Calonnau* (*Rhuf. 2. 14, 15.*) cyn scrifennu ei Ewyllys ar *Lechau*, ac mewn Llyfrau Sanctaidd. Ond ar ôl Cwmp *Adda*, niddi-lynodd ei Filiogaeth ef mo'r Llwybrau a ddangosei Goleuni Natur iddynt, eithr cam-refsymmu a wnaethont, a chymryd eu harwain gan Lygredig Ddychymmygion eu *Calonnau* eu hunain, (*Gen. 6. 5, 12.*) yn gymmaint ag y gorfuasei iddynt byth gyrwydro yn y Tywyllwch, oni buasei i Dduw oi fawr Drugaredd *ddatcuddio* iddynt ei Ewyllys, drwy *Scrythyrau* yr *Hên Destament* a'r *Newydd* ; yn ôl pa rai y mae ini *Reoli' ein Ffydd*, a'n *Hymarweddiad*, hyd ddiwedd y Bÿd, (*Gal. 1. 8, 9. Jud. 3.*)

Nid oedd gan Eglwys yr *Iddemon* ddim *Scrythyrau*, oddierhr yr *Hên Destament* yn unig, yn cynnwys Scrifennadau *Moses* a'r Prophwydi, ymhha rai y rhagfynegwyd Dyfodiad Crist.

A Christ a i cydnabyddodd yn Llyfr o Nefol Awdurdod, (*Ioan 5. 39. Luc 24. 27.*) ac a brofodd ei Athrawiaeth ei hûn, drwy Wrthiau rhy-

rhyfeddol, (*Ioan* 5. 36. a'r 10. 25, 38.) A Duw a'i cydnabyddodd yntef am ei unig Fab, *drwy ei gyfodi Efe o feirw*, a'i ddangos i nifer o Dystion, (*1 Cor.* 15. 3, hyd y 9.) llawer o ba rai a seliasant a'u Gwaed, Wirionedd y pêth : a'u Tyftiolaeth nhw a draddodwyd i wared i ninnau, o Oes i oes, ac o Law i law, gan Eglwys Ghrift yn ûnair.

Llawer o'r *Testament Newydd* a Scrifenwyd gan Apostolion Crift (sef *St. Matthew*, *St. Ioan*, *St. Iaco*, *St. Petr*, *St. Judas*,) y rhai a welfont ac a glowfont, yr hyn a wnaethei, ac a ddywedafei Efe, (*1 Ioan.* 1. 1, 2, 3.) ac a wyddent gyfodi o hono Efe o feirw ; ac a wnaethont Wrthiau drwy ei Enw ef, ac a ragddywedafont amryw bethau, y rhai a gyflawnwyd hefyd yn eglur : Heb law hyn ; *Os Crift ni chyfodafei*, ac, *os yn y Byd hwn yn unig*, yr oeddynt i obeithio, n'hwy a wyddent mai *truanaf o Ddynion* oeddynt ; (*1 Cor.* 15. 19.) Ond er hynny ni rissiafont hwy Beryglu pob pêth a'r a oedd Anwylaf gan *Gig a Gwaed*, er mwyn gwirio yr hyn a welfant ac a glowfant ; gan roi (lawer o honynt) eu Hoedlau i lawr ar yr Achos.

St. Marc a draethodd ar fyr Eiriau, yr hyn a scrifennafei *St. Matthew* yn helaethach ; a Dis-cybl *St. Petr* ydoedd *St. Marc*, medd yr Henuriaid. *St. Luc* a scrifenodd y pethau a draddodafid iddo, gan y rhai oeddynt eu hunain, o'r dechreuad, yn gweled, ac yn *Weinidogion y Gair*, (*Luc* 1. 2.) ac yr oedd ef yn gydnabyddus iawn a *St. Paul*, ac yn cŷdymdeithio ag ef, (*Act.* 28. 16, *2 Tim.* 4. 11.) Pan oedd *St. Paul* ar ei Ffordd i *Ddamascus*, ac hyd yn hyn yn *Iddew*, ac yn Erlidiwr ; *Crift* a ymddangosodd iddo, ac a'i trôdd ef yn rhyfeddol, (*Act.* 9. 3, &c. *1 Cor.* 15. 8.) ac a roes iddo Allu i wneuthur Gwrthiau, (*2 Cor.* 12. 12.) a grym rhyfedd i'w Ymadrodd, a'i Scrifennadau ef. Ac yn

yn wir mae rhagoriaeth mawr rhwng yr *Scrythyrau* a phôb Llyfrau eraill; O herwydd yr *Afrydoliaeth* ryfeddol sydd ynddynt, ac a ymddengus i bôb Duwiol a diesceulus Ddarllenwr a Gwrandawr. (*Rhaf.* 10. 17.) Ac yn wir, pa mwyaf y myfyrrio Dŷn arnynt, ac yr ystyrrio efe y pethau ynddynt; sêf mor deilwng ydywr *Athrawiaeth*, y *Gorchmymion* a'r *Addewidion* a gynhwyfir ynddynt, o *Lywiawdr* a *Gwaredwr* y Bŷd; tan ddeisyfu ar Dduw o leuo ei Ddealldwraeth ef, a chymmorth ei Ang-hrediniaeth ef, a than Ewyllysio gwneuthur ei Ewyllys ef, (*Ioan.* 7. 17.) ac hefyd arferu y moddion a roddes Duw yn ei feddiant ef; Gwybodaeth y cyfryw ūn a Chwanegir a'i *Ffydd* a gadarnheir fwyfwy. Ac fel dymma'r môdd y mae Dŷn yn dyfod i gydnabod *Awdurdod Nefol* yr *Yscrythyrau*.

Ond er cadarned a fyddo Ffydd dŷn, ac er ffyddlon-gredu o hono ef, fôd pôb peth a ddywedwyd yn y Bibl yn *wir*, a dyfod o hono o ddiwrth Dduw; Etto mae efe yn deall, fôd yn angenrheitiach credu rhai pethau na'r lleill, er mwyn rhwyddhau Gogoniant *Dum*, a'i ll-fuddod a'i lechydwrriaeth ei hunan, ac a'r Llef-hâd i Ddynol-Rŷw; Ac am hynny mae efe naill ai yn darparu iddo ei hŷn allan o'r *Scrythyrau Ffurf* o *Ymadroddion iachus*, (*2 Tim.* 1. 13.) neu yn cymmeryd iddo'r *Swm* hwnnw o'r *Ffydd*, a gyffellwyd er yr hên Amseroedd hyd yn hyn, gan bawb au galwant eu hunain yn Gristnogion: sêf y *Ffurf* a elwir yn Gyffredinol, *Credo'r Apostolion*; O herwdd ei bôd hi yn cynwys eu hathrawiaeth nwynt, a darfod ei llunio hi gan mwyaf, yn amser yr Apostolion neu yn agos at hynny, ac a gynhelir hyd yn hyn yn Eglwys *Gbrist*; a hon y mae efe yn ei hegluro, neu yn mynnu *eglwahad* o honi allan o'r *Scrythyrau*.

A hyn fydd yn dwyn ymlaen yr ail Cwariwn: Sêf, Pa Byngciau Pennodol o addysg, y mae Cristion yn eu barnu yn angenrheitiol iddo ef eu Credu? I ba ũn yr atebir yn y Dosparthiad nesaf.

P E N. I.

Yr 2 Dosparthiad.

Swm y pethau angenrheitiol i Ghrifftion eu Credu.

Y Pwngc 1.

**Credaf yn Duw Dad Holl Alluog,
Creadwr Nef a Daiar.**

Yr ydwyf yn credu, Fôd Duw, sêf Ysbryd, (Ioan 4. 24.) Anfeidrol, (1 Bren. 8. 27.) Tra-gwyddol, (Psal. 90. 2.) Hollawl o bôb Perffei-thrwydd (Psal. 147. 5. Rhuf. 1. 20.) Ac mai'r Duw hwn yw'r Tâd o'r hwn y mae pob pêth, (1 Cor. 8. 6.) Ond y mae efe mewn modd mwy rhagorol yn Dâd ein Harglwydd Iesu Ghrif, (Mat. 17. 5: Io. 1. 14. Rhuf. 8. 32.) Ac yr ydwyf y credu mai eiddo Duw yn Cadernid, (Ps. 62. 11.) yn gymaint ag y dichen ef wneuthur yr hyn a fynno, (Preg. 8. 3.) gan wneuthyd o hono efe o ddim y Byd a'i gyflawnder ar y cyntaf, (Gen. 1. 1.) au cynnal nhw hyd yn hyn, drwy ei Dduwol Ragluniaeth.

Yr 2 Pwngc.

**Ac yn Iesu Ghrif ei un Mab ef ein
Harglwydd ni.**

Yr ydwyf yn credu mai'r Gŵr hwnnw a anwyd o Fair Formyn, (Luc. 2. 7.) yn nyddlau Herod, (Mat. 2. 1.) ac a alwyd cyn ei eni gan Angel o'r Nef, IESU, (Mar. 1. 21.) ydoedd y gwir

gwir *Fessas*, Enciniog yr Arglwydd, (*Io.* 1. 41. a'r 11. 27.) yr hwn a addawsei Duw cyhŷd a chyn amled i anfon i'r Bŷd, i fôd yn *Achubwr* Dynol-Rŷw, (*Gen.* 3. 15. a'r 21. 12. a'r 49. 10. *Deut.* 18. 15.) Yr ydwyf hefyd yn credu nad Angel neu Archangel, oedd y Person Sanctaidd hwn, nag unrhyw Greadur, Eithr Mab Duw drwy anrhaethawl Genhedliad : wedi ei genhedlu o bôb tragwyddoldeb, (*Cbl.* 1. 15. 17. *Heb.* 1. 5, 6. 10, 13.) *Duw o Dduw*, ac ynghŷd a'r *Tâd* a'r *Ysbryd Glân* yn *ŷn Duw*, (*Io.* 5. 18.) Bendigedig yn oes oesoedd, (*Rbaf.* 9. 5.) a'r hwn yn gyfiawn a elwir *ein Harglwydd ni*, o herwydd yr *Hawl* sydd iddo ef ynom ni, am iddo ef ein *Crên*, (*Col.* 1. 16.) a'n *Prynnu*, (*1 Pet.* 1. 18, 19.) a'i wneuthur ef yn *Arglwydd ar bôb pêth*, (*Act.* 2. 36.)

Y 3 Pwng.

**Ar hwn a gaed trwy'r Ysbryd Glân,
a aned o Fair Forwyn.**

Yr ydwyf yn *Credu* nad yn ôl y ffordd arferol y caed *Iesu Ghrîst*, eithr drwy ryfeddol weithrediad y Glân Ysbryd yn *cyscodi* y Forwyn ei Fam Ef, (*Luc* 1. 35.) fel y byddei iddo et gymmeryd arno ein Naturiaeth ni heb ei Hafrowiogrwydd hi, (*Luc* 1. 35.) Ac yr ydwyf hefyd yn *Credu*, mai er darfod ei gael ef yn y Môdd rhyfeddol hwnnw, heb nêb rhyw ŵr yn *Dâd* iddo; Etto gan ddarfod iddo gymmeryd ei sylwedd corphorol oddiwrth ei Fam, fe ai gelwir Ef yn gymmwys, *Hâd y Wraig*, (*Gen.* 3. 15.) O Dŷ a Thylwyth *Dafydd*; (*Psal.* 132. 11. *Mut.* 15. 22. *Act.* 2 30.) a chan ei fôd ef felly yn dyfod o *Adda*, (*Luc* 3.) Fe ai gelwir hefyd yn ddyledus yn Fab y Dŷn, (*Mat.* 8. 20. *Mar.* 9, 12. *Luc* 9. 22. *Io.* 5. 27.)

T 4 Pwngc.

A ddioddefodd **Dan** Bontius Pilatus;
a **G**roeshoeliwyd, a fu farw ac a gladd-
wyd; a **D**desccynnodd i **A**flern.

Yr ydwyf yn *Credn* ddarfod i unig-anedig
Fab Duw, yn ein Naturiaeth ni, yr hon a gym-
merasei ef, nid goddef yn gyftadl yn ei Gorph
Gystuddiau poenus yn unig, (*Mat.* 27. 26, 29,
35.) ac yn ei Enaid ddirfawr Ing a gonidiau,
(*Mat.* 26. 38. *Luc* 22. 44.) er prynnedigaeth
Dynol-Ryw, (*Gal.* 3. 13. 1 *Pet.* 2. 24.) Eithr
goddef o hono ef hefyd yn y modd mwyaf cy-
wilyddus a goganus, wedi hoelio ei Draed a'i
Ddwylo wrth Groes, fel y gwneid a Lladron,
ac a'r diystyras o Ddrwgweithredwyr, (*Luc* 23.
33.) lle y crogodd ef dros rai Orriau, (*Luc* 23.
44.) nes llwyr farw o hono Ef, (*Luc* 23. 46.)
Ac wedi-hynny, er ychwaneg o Siccrwydd oi
Farwolaeth Ef, Efe a enneiniwyd, ac a ddo-
dwyd mewn Bêdd, fal Dynion meirwon eraill,
(*Luc* 23. 53.) a'i Enaid Ef yn y Cyfamfer we-
di myned i'r anhynod drigfannau hynny, lle
mae'r Eneidiau wedi eu rhyddhau oddiwrth eu
Cyrph, yn preslwylio, (*Pf.* 16. 10. *Act.* 2. 31.)
Ac y mae yn ddiama'i gennif, ddyfod o hyn oll
i ben, pan oedd *Pontius Pilat* yn *Rhaglam* *Judea*,
dan *Diberius Tmmerodr Rhufain*, (*Luc* 3. 1.)

T 5 Pwngc.

A trpdydd Dydd y cyfododd o feirw.

Yr ydwyf yn *credu* gyfodi o Iesu Ghrif, yn
ôl ei addewid y trydydd dydd ar ôl ei farw Ef,
(*Io.* 2. 19.) fel y rhagddywedasei yr Sctrythyr
am dano Ef, (*Pf.* 16. 10.) a darfod drwy Rym
y Duwdod ailuno ei Enaid a'i Gorph ef, (*Act.*
2. 31, 32.) yn gymaint a byw o hono ef eil-

waith yn wir ddiameu, (*Luc* 24. 39. *Act.* 1. 3.)
ac na bydd Ef byth farw mwyach, (*Rhuf.* 6. 9.)

Y 6 Pwngc.

**Efe a esepnodd i'r Refoedd, ac p
mac yn eistedd ar Ddcheulaw Duw.**

Yr ydwyf yn credu ddarfod ar ôl ei gyfodi
Ef o Feirw, a bôd ddeugain Nhiwrnod yn
ymdroi ymŷc ei Ddiscyblion, (*Act.* 1. 3.) ac
efe etto yn ymddiddan a hwynt, ei gymmeryd
Ef i fynu mewn Cwmmwl, a myned o hono
Ef i'r Nêf, a'r Angylion yn gwarchad arno, ac
yn gweini iddo, (*Act.* 1. 9, 10.) Ymha le, *wedi*
ei dradderchafu goruwch pob Tywysogaeth ac An-
durdod, (*Eph.* 1. 20, 21.) ac yn hollawl feddi-
annol o uchder pob Gallu, Braint a Phendefi-
gaeth, y mae Efe yn wastad yn ymddangos ger
bron Duw, ac yn Eiriol drosom; drwy hae-
ddiant yr Aberth hwnnw a offrymmodd Ef
gynt ar y Groes, (*Col.* 1. 16, hyd 22. *Heb.* 7.
25, a'r 9. 24.)

Y 7 Pwngc.

**Oddipno y daw i Farnu'r Bpïw a'r
Meirw.**

Yr ydwyf yn credu, y bydd i Ghrïst yn ei
Ddynol Naturiaeth aros yn y Nêf hyd ddiwedd
y Bÿd, (*Act.* 3. 21.) ac y daw Ef y prÿd hyn-
ny oddiyno yn y Cymmylau, gÿda myrddiwn
o Angylion, ac a llêf yr Archangel, ac ag ud-
corn Duw, ac a eilw o'i flaen bôb Dÿn, (*Mat.*
24. 30, 31.) yn gystal y sawl a fyddont y prÿd
hynny yn fyw yn ei ddyfodiad Ef, (*1 The.* 4.
17.) a'r rhai hynny a fuont feirw er dechreuad
y Bÿd, (*Jo.* 5. 28.) ac yna y Barna ef bawb ôll
yn ôl eu Gweithredoedd, pa ŷn bynnag a fuont ai da
ai drwg; (*2 Cor.* 5. 10.)

Yr 8 Pwngc.

Credaf yn yr Ysbryd Glan.

Yr ydwyf yn *credu* fôd trydydd Person, (1 Jo. 5. 7.) yr hwn sydd yn deilliaw o'r Tâd a'r Mâb, (Jo. 15. 26. Gal. 4. 6.) ac y sydd hefyd yn Dduw (Act. 5. 4.) ac a elwir yn yr Ysrythrau, y Glan a'r Sanctaidd Ysbryd; A hynny nid yn unig o achos perffeithrwydd ei Sancteiddrwydd Ef ei hun, ac yn y gwrthwyneb i'r Ysbryd Afllan hwnnw, sef y Cythrael; Eithr hefyd oblegyd efe yw achos pob Duwiolder ynom ni, drwy sancteiddio a'i Radau ein Heneidiau a'n Cyrph, i ufuddhau i Dduw, (1 Pet. 1. 2.) a'n gwneuthur yn gymeradwy iddo ef Ynghrist Iesu, (1 Cor. 6. 11.)

Yr 9 Pwngc.

Yr Eglwys Iau Catholic.

Yr ydwyf yn *credu* alw o Ghrist drwy Bregethiad yr Efengyl, (nid allan o *Judaen* yn unig, eithr) allan o'r holl Genhedloedd drwy'r Fyð, Nifer o Bobl, au cyfylltu yn ùn Gymdeithas, (Mat. 28. 19. Act. 2. 41, 42, a'r 4. 32, a'r 5. 14.) i ba Gymdeithas y derbynnir pob ùn trwy Fedydd, (1 Cor. 12. 13.) ac felly yr ùnir nhw a Christ, a thano Ef yr hwn y'w eu Pen nhw, (Col. 1. 18.)

Ac yr ydwyf yn *credu*, bôd y Cyfan o'r Gymdeithas gyffredinol hon, sydd yn wscaredig dros yr holl Fyð, yn Cynnwys ynddi lawer o Eglwys pennodol, sef y *fâth* ac a ydoedd gynt y rhai hynny o *Jerusalem*, (yr Eglwys a blanyd gyntaf gan yr Apostolion, Luc 24. 47.) *Antiochia*, *Corinth*, *Ephesus*, &c.

Ac nad oes neb rhyw ùn Gŵr wedi ei ordeinio gan Ghrist yn Benillywiawdr ar y Ddaiar i'r Eglwys ôll, neu dros yr holl Eglwys rhanedig, na bôd neb yn ddigonol i gymeryd hynny

ny arno. Yr ydwyf hefyd yn *credu* fôd yr Eglwys ymma wedi ei neillduo i Orchwylion Sanctaidd, a bôd Gwafanaeth a Phroffes Aelodau y Corph hwn yn Sanctaidd, (1 *Thef.* 4. 7. 2 *Tim.* 1. 9. a'r 2. 19.)

Ac nid ydwyf yn ammeu mo rassawn addewid Crist, Na cheiff Pyrth Uffern (neu Allu a Malis y Cythrael a'i Weision ef) byrh orchfygu yn llwyr mo'i Eglwys ef, yr hon a adeiladwyd ar y Graig honno, sef y Ffydd a Gyffesfodd St. *Petr*, drwy gydnabod, mai *Iesu* oedd y Crist, (*Mat.* 16. 18.) eithr y bydd hyd ddiwedd y Byd, yn rhyw fan ne'i gilydd arno, Fugeiliaid Urddafol ynddi hi, yn cywyr ddilyn, ac yn etifeddu Swydd eu gilydd yn ôl ynol, (*Mat.* 28. 20.)

Cymmunn y Sainc.

Yr ydwyf ymhellach yn *credu* fôd i bôb Cristnogion a wir sancteiddiwyd Gymdeithas, nid yn unig gyda'r Tâd, a'r Mâb, (1 *Io.* 1. 3.) a'r Ysbryd Glân, (2 *Cor.* 13. 14.) y rhai sydd yn gwneuthur eu Trigfa ynddynt hwy, (*Io.* 14. 23.) eithr bôd Undeb hefyd rhyngthynt a'r Sainc, (*Rhuf.* 1. 7. *Eph.* 4. 16. 1 *Io.* 1. 7.) y sydd ar y Ddaiar, sef bywiol Aelodau Crist, drwy Ffydd a Chariad, ac mewn Addoliad a Sacramentau, (*Act.* 2. 42. a'r 4. 32. 1 *Cor.* 12. 26. *Eph.* 4. 5, 13.) yn y Cristianus Gynnulleidfaoedd, (*Heb.* 10. 25.) oddiwrth ba Gynnulleidfaoedd, pa rai bynnag a ymneillduont o'u bôdd, heb fôd yn cymmell arnynt unrhyw Ammodau Cymundeb ac a ydynt bechadurus mewn gwirionedd; (pa bêth bynnag a haero Balchder, Rhagfarniad, a Dadwrdd Gelynyon Trefn Eglwysaidd,) y maent yn gwneuthur y fath Schism, Gwahaniad, neu Rwygiad ynghorph yr Eglwys, ac na weddei i Aelodau o honi; eithr sydd yn draniweidiol i bôb Trefn, heddwach a brawdgarwch, (*Rhuf.* 16. 17. 1 *Cor.* 1. 10. a'r

12. 25, 26.) yn wradwyddus i bôb Crefydd, ac yn anfoddus i Dduw Goruchaf, (*Gal. 5. 20. 21.*)

T 10 Pwngc.

Maddeuant Bechodau.

Yr ydwyf yn credu na faddeuir yn unig i Ddŷn pan fedyddier ef, ac ynteu yn addas, (*Act. 2. 38. a'r 22. 16.*) i dderbyn yr Ordinhad Sancteiddiol hwnnw, yr holl Bechodau pa f.th bynnag oeddynt, ac ydoedd ef euog o honynt cyn ei fedyddio; eithr y maddeu Duw hefyd, (*Luc 24. 47. Mar. 3. 28.*) i bôb ûn a fyddo wir edifeiriol, bôb math ar drosfeddiad er pan fedyddiwyd ef; er mwyn haeddiant yr Aberth a offrymmodd Crist ar y Groes, (*Heb. 9. 26.*) drwy ba ûn y gwnaeth ef iawn dros Bechodau yr holl Fyð, (*Rhuf. 5. 11. Col. 1. 20. a'r 2. 13. 14. 1 Io. 4. 10.*)

T 11 Pwngc.

Adgyfodiad y Cnawd.

Yr ydwyf yn credu mai megys ac y gosodwyd i bawb farw unwaith, (*Heb. 9. 27.*) felly yr ordeiniwyd hefyd, fôd cyffredinol Adgyfodiad y Meirw, yn niwedd y Bŷd, yn gystadl y Cyfiawn a'r Angbyfiawn (*Act. 24. 15.*) A pha fôdd bynnag gynt, y gwasgarwyd neu y dattodwyd yr Aelodau, etto y Cyrph drwy Hollalluog allu Duw, a ail-gysylltir a'r Eneidiau; (*Jôb 19. 26, 27.*) Ac ni wahrenir mo honynt mwyach; (*1 Cor. 15. 42, 53.*) ac a ddônt allan, y rhai y wnaethant Dda i Adgyfodiad Bymyd, ond y rhai a wnaethant Ddrwg i Adgyfodiad Barn, (*Io. 5. 29.*)

T 12 Pwngc.

A'r Bpwyd Craghwppdol.

Yr ydwyf yn credu, y bydd, ar Adgyfodiad cyffredinol y Dydd diweddaf, i bawb gael eu gobrwyo yn ôl eu Gweithrededd, y rhai a wnaethant

ant yn eu Cyrph; (2Cor. 5. 10.) Y rhai a wnaethant dda a gânt fyned i *Ffwyd Tragwyddol*, (*Mat. 25. 46.*) Cyflwr o Lawenydd a Dedwyddwch perffaith yn *Dragywydd*; ar rhai a wnaethant ddrwg i *Gospedigaeth dragwyddol*, (*Mat. 25. 46.*) i gyflwr llawn o bôb Gwae a Thrueni tu-hwynt i bôb ymmadrodd, *lle y bydd dylofain, a rhingcian Dannedd yn Dragwyddol*, (*Mat. 25. 30.*)

Wel' dymma Byngciau Ffydd Cristion, yr hon Ffydd er ffyddloned y Creder hi, Os ni bydd hi hefyd yn gweithio trwy Gariad, (*1 Cor. 7. 19. Gal. 5. 6, a'r 6. 15.*) nid y'w hi ond gwâg a marw, a'r fâth ac fydd gan Gythreuliaid eu hunain; y rhai ydynt hefyd yn Credu ac yn crynnu, eithr heb Ufuddhau.

Awn rhagom gan hynny, at y Gweithredoedd neu'r Dyledswyddau Cristnogol rheini, y rhai ydynt ffrwythau gwir Ffydd, a'r rhai ynghyd a Chrediniaeth o'r Addysc a ddatcuddiwyd ini, a elwir Ffydd pan fôm yn llyn yn cosleidio'r Efengyl, (*Mar. 16. 16. Io. 3. 18. 19.*) A'r cyfryw Ffydd y mae Dduw er mwyn Crist, yn ei chyfrif yn gyflawniad, ar ein rhan ni, o'r Cyfammod a wnaethpwyd yn ein Bedydd, (*Heb. 5. 9. 1 Pet. 3. 21.*)

P E N . II.

Am y pethau i'w harferu gan Ghrifftion.

Mae ar bôb Cristion ddyled tuag at Dduw, tuag at ei hunan, a thuag at ei Gymmydogion, (*Tit. 2. 11. 12.*) Canys mae'r Efengyl yn cynnig Iechydwriaeth, i bôb dyn; tan Ammod y bydd ef byw yn dduwiol, yn sobr, ac yn gyflawn; er mwyn Haeddedigaethau Crist Iesu.

Y D O S P . I.

Ynghylch y Dyledswyddau a ddylei bôb ūn a gretto yn Naw, eu cyflawni iddo.

Ein Dylêd tuag at Dduw ydyw, ei Garu a'i ofni Ef; Edifarhau a dychwelyd atto Ef; ei anrhydeddu a'i glodfori; ymddiried ac hyderu arno Ef; gyda Bodlondeb a llwyr ymroi i'w Ewyllys Ef.

I. Ca-

1. *Caru Duw.*

Or hôll bethau da ag y fydd, Goreu ydyw Duw; ac am hynny y mae Efe i'w garu gennym a hoffder Enaid, yn gyfal ac a chynnesffrwydd Calon: Nyni a ddylem ei garu ef, a'n hôll Galon, ac a'n hôll Enaid; a dangos ein bôd ni yn gwneuthur hynny drwy gadw ei *Orchmynion Ef*, (Io. 14. 15.) trwy ddewis goddef er ei fwyn Ef, yn *hytrach na phechu*, (Heb. 11. 25.) Ac ymhyfrydu yn bôd yn ymarfer ag ef, drwy weddio arno a'i glôdfori, drwy ddarllen a gwrando ei Air ef, a derbyn y Cymmunn; dan dybied gyda *Dafydd*, *Un dim mod yn ei Gynteddan ef*, yn well na *Mil* yn y lleoedd eraill, (Ps. 84. 10.) a thuwy gyrchu at y Gorphwylion ysprydol hyn, mor awyddus, ac y brafar Hÿdd am yr Afonydd dyfioedd; ac a Meddwl cyn llônned, (er na ymddangoso hynny bôb amser ond odid oddiallan) a phe baem ni yn myned i ymweled a'n Cyfeillion caredigcaf: Ac yn ddiweddaf, drwy hiraethu am gael ei fwynhau Ef mewn Gogoniant, heb dybied na Llafur na Gwasanaeth ein hôll Fwyd ni, yn ddim gormod, am gael dyfod i feddiannu'r cyflwr bendigedig hwnnw, na gwneuthur mo'n Gorphwysfa yn fyr o'r Nêf (Heb. 11. 16.) Eithr pryffur dynnu ymlaen fŷth tuag atthi, a Duwiol serch ac a diwydrwydd Sanctaidd; gan fôd yn barod, pan alwo Duw am danom, i fyned allan o'r Bÿd, ac hyd oni alwo ef, i drigo ynddo gyd ag amynedd.

2. *Ofni Duw.*

O'r holl Gynhyrifiadau fydd ynom, nid oes odid ũn yn gwerthio ynom yn ddwyfach, neu o fwy grym i'n cadw ni at ein Dyledswydd, ac i'n hattrai ni rhag pechu; na'g Ofn: Canys pa fôdd y meiddiai'r Dÿn hwnnw ddigio Duw, naill a'i drwy escluso oi fôdd ei Ddyledswydd, neu redeg i un Pechod a ddeallo ef; Yr hwn a fyddo yn ystyried naill ai Gwybodaeth a Gallu Duw, neu Bundeib ei Natur ef, ai Gasineb i Bechod; Y modd y mae Duw yn canfod pôb peth a wnelom yn y dirgel,
yn

yn gyftal ac yn yr amlwg: Yn clowed ein hôll Eiriau, ac yn deall ein hôll Amcanion, (*Pf.* 139. 1. hyd at y 17.) Ac y cospa Ef bôb Pechod ac nag Edifarheir o'i blegyd, mor ddiameu ac y mae efe yn ei ffeiddio ac yn ei gondernio; ac megys y *dichon efe*, *fwrw Enaid a Chorph i Uffern*, (*Luc* 12. 5.) felly efe a fynegodd y gwneiff 'e hynny i'r Drygionus anedifeiriol, (*Mat.* 25. 41. 2 *Thef.* 1. 8. Dad. 21. 8.) O herwydd pa ham y mae'r Scrythyr Lan yn ein cynghori, i *wasanaethu'r Arglwydd mewn Ofn*, (*Pf.* 2. 11. *Heb.* 12. 28.) Ac etto nid y cyfryw Ofn yw hwn, ag a fydd ar *Gaethwâs* neu *Wâs-cyslog*, yr hwn ni cheidw mo honom rhag gwneuthur ar fai, ddim hwy nag y byddo'r Wialen uwch ein Pennau; eithr y fath Ofn ac a fydd ar Fab neu Blentyn grasol rhag digio ei *Dâd* anwyl, o ran mai ei *Dâd* ydyw, ac i ba ûn y dengus ef bôb amser y Parch a'r Anrhyddedd eithaf.

3. Edifarhau a dychwelyd at Dduw.

Wtrh yr hyn y mae'r Apostol yn ei alw, *Edifeirwch tuag at Dduw*, (*Act.* 20. 21.) y mae i ni ddeall ein dychweliad oddiwrth bechod at Dduw: a'r gwaith ymma a ddechuir ynom, drwy ddyfod o honom i'n hadnabod ein hunain; ac a orphennir, drwy Lwyr-ymwrthod o honom a phôb Pechod, ag a ddelom i Wydodaeth o hono: Mae'n angenrhaidd i bawb wneuthur hyn, o ran bôd yr Efengyl yn gorchymmyn hyn i ni, ac yn sicrhau i ni y derfydd am danom ôll, os gadawn hyn heb ei wneuthyd, (*Luc* 13. 3. 5.) Y sawl gan hynny a gymmero'r gwaith ymma mewn llaw, rhaid iddo ymorawl yn fanwl ynghylch y Cyflwr y mae ei Enaid ef ynddo; a bwrw golwg difrif ar yr rhan honno oi fywyd a aeth heibio, a phrofi ei weithredoedd wrth Gyfraith Dduw, (yr hon y'w unig reol ein hufuddod ni;) ac yn ôl fel y gwelo ef ei hun yn sefyll, ac y bû ei Bechodau ef, a phôb pêth ac a oedd yn chwanegu eu heuogrwydd hwynt; y bydd rhaid i'w edifeirwch ef fôd hefyd;

fyd : rhaid bôd adgoffa ein Beiatu ; ein heuogfarnu
 ein hunain ou plegyd ; eu cyffellu hwynt i Dduw ;
 ymroi yn eu herbyn rhagllaw ; ac mewn ūn gair ;
 rhaid bôd natur newydd. Rhaid i Ddŷn ystyri-
 ed maentioli ac anferthweh ei Bechodau, yn gy-
 stal a'i Bericl ei hun : ac ai yn erbyn ei Gydwy-
 bod, a than gymeryd hamdden, ac yn erbyn pa
 addunedau a phwrpasau i'r gwrthwyneb, a pha
 mor aml, a thros pa hŷd o amser y troffeddodd ef.

Ac yn gymmaint, ac nad allwn ni ar ôl y cwbl,
 ddyfod fyth i'r fath hollawl Yspsyrwydd am da-
 nom ein hunain ; a medru o honom ddwyn ar
 gôf. bôb peth a wnaethom ar fai, na dal sylw ar
 ein gwendid beunyddiol : Rhaid i ni gydnabod a
 gweddio gyda *Dafydd sanctaidd, pwy a ddeall ei*
Gamweddau ? Glanhâ fi, O Arglwydd, oddimrth fy
Meian cuddiedig, (Pl. 19. 12.) Pan elom unwaith
 yn deimladwy o'n heuogrwydd ; rhaid allan o
 law fôd gennym fwriad ffyddlon, i ymwrthod
 a'r pechodau hynny, o ba rai y mae ein Cydwy-
 bod yn ein hargyoeddi : Canys os ni bydd y bwr-
 iad hwnnw yn ffyddlon, yr argyoeddiad a wisc
 ymmaith, ac ni a lithrwn yn ôl eilwaith, i'r Cy-
 flwr y bŷom ynddo o'r blaen : ac os ni wnawn
 hyn hefyd allan o law, ni byddwn ni chwaith hir
 yn torri drwy'r hôll bwrpasau hynny. Ar ôl un-
 waith, gan hynny, lawnfwriadu, na chollwn
 ddim amser, rhag i'n Diweddarwch wneuthur
 ein Cyflwr yn enbyttach, a'n colli ni byth yngha-
 nol ein hôll Bwrpasau diffwrth. Pan elom allan
 i rodio, nid y'm ni yn siccr o ddychwelyd yn fyw ;
 pan orweddom i gysgu, ni wyddom nad yr udcorn
 diweddas a'n deffru ni gyntaf : Neu pan ddelom
 ar y Claf-Welu, pwy a wyr na wneiff Cŵr y Corph
 a gwylltineb ein Dolur, i ni anhwylio a myned yn
 anghyfaddas i'r cyfryw Orchwyl mawr, ac ydyw
 Edifeirwch ; Yr hyn fydd yn gofyn gallu a grym
 eithaf ein Heneidiau iw gyflawni yn ddyledus :
 Ac yna gwedi oedi ein Hedifeirwch dros ein hôll
 amser, a gwrthod pob cynnygion o rās Duw, fe
 eill Daw yn gyflawn ein gwrthod ninnau, (*Dihar* :

1. 27, &c.) Wele mor angenrhaid ydyw i ni *gofio ein Creawdwr yn nyddiau ein leuengŷtyd cyn dysod o'r dyddiau drwg*, (Preg. 12. 1.) a phrynnu'r amfer, a deffroi o gyscu, (sef o fuchedd hurt a thrwm-blûog) a chysfodi oddiwrth y meirw, os chwenychem i *Ghrîst oleuo i ni*, (Eph. 5. 14, 16.)

A'r Ddyledswydd ymma o Edifeirwch, nyni a ddylem gyssylltu hefyd honno o Ymptydio ; Canys dyledswydd y'w hi (er lleied cyfrif a wneir sywaeth o honi) a ordeiniwyd gan Dduw, (*Joel. 2. 12.*) ac a ail-orchmynwyd gan ein Iachawdr Crist (*Mat. 6. 16, 17, a'r 9. 15.*) a arferid gan hôffddynion Duw ymhôb oesoedd, megys gan *Esther* (4. 16.) gan *Anna* (Luc 2. 37.) gan yr Apostolion (*Act. 13. 2, 3. 2 Cor. 6. 5.*) ac oblegyd i bôd hi mor llefol ac mor fuddiol i ni, yn gyftadl a chweddi ei hordeinio gan Dduw, nyni a'i gwelwn hi yn aml yn yr Scrythyrau Sanctaidd yn myned Law yn llaw a gweddi ; megys (*Mat. 17. 21. Luc 2. 37. Act. 14. 23. 1 Cor. 7. 5.*) ac yn wir Dyledswydd fowr-lles y'w hi ; i gadw danodd, ac i ddarostwng y Corph, a'i wneuthur yn fwy cymwynasol i'r Enaid ; pan fyddo hi i ymostwng yn ddefosionol ger bron Duw. Ac ymma rhaid i ni ddal sylw, mai Cystuddio'r Enaid o achos pechod, ac ymgadw rhagddo ; ydyw'r pêth pennaf y mae Duw yn ei brisio yn ein Ymptydiau ni ; mae efe yn gofyn arnom ni *rwyo ein Calonnan ac nide ein dillad* (*Joel 2. 13*) a galaru am Amwiredau y *Tîr* y prellwylion ynddo, yn gyftadl ac am ein Pechodau neillduol ein hunain ; *A dattod rhwymau amwired* ; *tynnu ymmaith feichiau trymion* ; *a gollwng y rhai gorthrymmedig yn rhyddion* ; *Torri o bonom ein bara i'r newynog* ; *a dwyn o bonom y Cyrwydriad i dy* ; *a phan welom noeth, ei ddilladu ef.* (*Esa. 58. 6, 7.*) A hyn nid o Ffrôst neu er gwag Ogoniant, (*Mat. 6. 16.*) ac yna y gallwn alw, a'r *Arglwydd a ettyb*, (*Esa. 58. 9.*) ac a faddeuiff Bechodau y *Tîr* a'u Gwrthdrofeydd, yn gyftadl a'n Camweddau neillduol ein hunain, ac a ddyru i ni yr hyn a fyddo angenrhaid,

4. *Anrhydeddu a gogoneddu Dyn.*

Er gogoniant Duw y crewyd Dŷn yn bennaf, (*Rhuf.* 11. 33: 36. *1 Cor.* 10. 31. *Phil.* 1. 11. *1 Pet.* 4. 11.) a dyna ni yn gogoneddu Duw, pan dalom iddo yn ein Calonnau, y *Bri* parchedigcaf megys i Dduw o Anteidrol Allu, Doethineb a Daioni; a phan fo'm yn dangos ymhôb ffordd ac y gallom, yr Anrhydedd sydd gennym tuag atto. A hyn a gyflawnir:

1. Drwy Dduwiol fyfyrdd. A diammau yw mai Dyledswydd addas iawn i bôb Crifftion y'w hon; pan fo'n ei Dŷ neu yn ei Stafell, neu ar ei Daith, neu'n Rhodio ar ei ben ei hun yn y Maes, neu yn ei Ardd, neu wrth ddilyn ei Orchwyl, neu pan ddihuno yn ei Wely. Mae'r amryw be-thau sydd yn y Bŷd o flaen ei Lygaid ef, yn torri allan ddigon o waith iw Enaid rhodrefgar ef i fyfyrion arnynt. Ac dymma fel y byddei *Isaac*, a *Dafydd*, a'r cyfryw ddefosiionol Eneidiau yn treulio'r amser, (*Gen.* 24. 63. *Pf.* 63. 6.) ac nid rhaid i ni fyned ddim pellach na Llyfr y *Psalman*, am Esamplau o hyn; llawer iawn o ba un, nid yw amgen na ffrwythau myfyrdd dywiol a nefawl, y sanctaidd *Ddafydd* ac eraill, pan fyddent o'r neilldu yn y dirgel. Ymbell waith mae'r *Psalmydd* yn ymsynniad yr hôll Greadigaeth, ac yn dywedyd *Mor lluosog yw dy weithrededd, O Arglwydd, gwnaethost hwynt oll mewn doethineb*; (*Pf.* 104. 24.) weithiau mae ef yn myfyrion ar drefn Rhagluni-aeth Duw, gan ddywedyd *Dyn ac Anisail a gedwi di, Arglwydd*; (*Pf.* 36. 6.) Weithiau yn ystyried Cyfreithiau Duw, ac yn llefain, *O mor gu gennif dy Gyfraith di! Hi yw fy myfyrdd beunydd* (*Pl.* 119. 97.) Ond o'r hôll gwbl y myfyrdd godicogcaf ydyw, ystyried anrhaethol Gariad Duw ymmhryn-nedigaeth y Bŷd, drwy'r bŷth-fendigedig Iesu, (*Rhuf.* 11. 31. *1 Cor.* 2. 2. *1 Tim.* 3. 16.) Ffrwythau Myfyrdd Nefol a Duwiol y'w y rhai hyn.

1. Drwy fyfyrdd y daw ein Meddyliau i dycio yn well gyda ni, ac y cynyddwn mewn Gwybodaeth a Gras.

2. Drwy

3. Drwy ystyrried gwrthiau Creadigaeth a Rhagluniaeth Duw, y down i ddeall saled rhan o honynt ydym ni ein hunain, ac i gydnabod ein gwaeledd, ac i lefain gyda'r Psalmwydd; *Arglwydd, pa beth yw dyn i ti iw gosio, &c.* (Ps. 8. 4.)

2. Wrth ymfynnied yn ddyledus ar y Nêf ac Uffern, a Marwolaeth a Barn; y chwanegir ein Harfwyd ni, fel y gochelom yr hyn fydd ddrwg, a'n Gobaith fel y gwnelom ddaioni.

4. Wrth hynny y rhagflaenir y Cythrael, rhag dwyn drwg Feddyliau i'n Calonnau, a Bwrriadau pechadurus; yr hwn fydd yn gwiliad pob Odfa i wneuthur hynny: O herwydd pa ham, *Gryn ei fyd y gwr a fysyrria bethau da,* (Ecclus. 14. 20)

2. Duw a ogoneddir, pan fôm yn bwrriadu hynny yn ein Gweithredoedd arferol, megys bwyta ac yfed; (1 Cor. 10. 31.) heb ddechreu ûn pryd heb weddi, na'i ddiweddu heb ddiolch iddo ef; mewn ffyrfiau cyffelyb i'r rhai fydd yn ni wedd y Llyfr hwn.

3. Drwy ddywedyd yn dda ac yn barchedig am dano Ef yn ein Hymmadroddion, ar bôb adeg a gaffom; er mwyn cynnyrfu eraill iw foliannu ef, (*Mal. 3. 16. Col. 3. 16. ac 4. 6.*)

Mae yn erbyn y ddyledswydd ymma amherchi Duw; megys, 1. Drwy gablu neu ddywedyd yn ddrwg am dano Ef; neu, drwy ddrygionus Ymarweddiad, dwyn anair iddo; canys felly y *ceblid Enw Duw ymhlith y Cenhedloedd,* (Rhuf. 2. 23, 24.) oblegyd yr Iddewon, y rhai oeddynt yn gorfoleddu yn y Ddeddf, ond heb ei chadw hi, Ystyrried, gan hynny, Oferwyr halogedig, pa beth y maent yn ei wneuthud yn eu hynfyd gyfeillach, neu amser arall pan fo'nt yn gwatwor Crefydd, ac yn gwawdio am ben yr Scrythrau Sanctaidd; Canys daw'r amser, pan *chwardda Duw ynteu yn eu dialedd hwy, ac y gwawdio pan ddél arnynt yr hyn y maent yn ei ofni* (Dihar. 1. 26.)

2. Drwy dyngu a rhegi. Uchel yw Gwaedd y Pechod ymma yn yr Oes hon, yn gymmaint na fedr llawer rhai ond prin iawn, draethu ddeg o

Eiriau heb Dyngu a Rhegi; ac yn rhy aml y deisyfant, yr hyn o hôll bethau'r Byd a ddylent ei arswydo yn bennaf: sef *Colledigaeth*, iddynt eu hunain; a hyn i gŷd, yn ôl eu dull hwy o ymnadrodd, heb nag Achos nag Ystyr amgenach.

3. O nifer y Pechodau hyn y mae hefyd dyngu yn Gelwyddog, neu'n anudon; ac ystyried y sawl a demtier i'r Pechod hwn, y Felldith yn *Zech. Yr hon a ddaw i Dd yr hwn a dyngo i Enw yr Arglwydd ar gam; ac a's disa ef, a'i Goed, a'i Ger-ric.* (*Zech. 5. 4.*) a'r pêth a ddywedir yn *Mat. 3. 5. Mi a nefaf attoch chwi i Farn, a byddaf Dyf cys-lym--- yn erbyn yr Annudon-myr,--- a'r rhai sy--- heb fy ofni. I, medd Arglwydd y Eluoedd.*

4. Y mae math arall ar Dyngu Annudon, sef Tyngu mewn Byrbwyll; pan ryfyo Dyn gymmeryd ei Lŵ, heb lawn Siccrwydd, pa un ai Gwir ai Celwydd yw'r pêth y mae yn ei dyngu.

Yn awr, yr amryw ffyrdd hyn, y digir ac y di-anrhydeddir Duw yn fawr; ac am hymny pan *wnelych Adduned i Ddum*, neu Addewyd i Ddŷn; edrych ar eu cyflawni, hyd lle y gallocht di, ac y byddo yn dy feddiant: (*Preg. 5. 4.*) A phan alwer di ger bron Swyddog Cyfreithlon, gochel dyngu dim Anwir, neu mewn byrbwyll; ac am dy Araith beunyddiol, derbyn Gyngor, neu yn hytrach Orchymmyn ein Achubwr; ac, *Nathwng ddim*, (*Mat. 5. 34.*) *Canys nid gwirion gan yr Arglwydd, yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer*, (*Exod. 20. 7.*)

4. Duw a anrhydeddir, ac a ogoneddir, drwy gyrchu o honom yn ddyfal, i'r mannau a Gyffegrwyd i'w Wafanaeth ef; a thrwy ymddygiad gweddus ynddynt: Nid dyfod i'r Eglwys o ran defod ac arfer yn unig, na gwarrio'r amser ynddi, yn amgenach nag y gweddei i rai yn deall yr Achosion Sanctaidd, sydd i Gristnogion i ymgynnull ynghŷd: Sef i fawrhau Duw am ei Berffeithrwydd; i'w glodfori am ei Drugaredd; i erfyn ei fendithion; i wrando ei Sanctaidd Air ef; ac i gyfrannu oi Sacramentau.

5. Drwy

5. Drwy dalu yr eiddo Duw i Dduw, y gogoneddir ef, (*Mat.* 22. 21.) Nid ei speilio ef yn y Degwm a'r Offrwm, na gwneuthur defnydd ffordd arall, o Deiau, a Daiar, a Da, a roddwyd gan eu Perchennogion i bwrpasau Duwiol; Yr hyn a fernir yn Gyssegr-Yspail, ac a ddûg Felldith ar ddynion au Meddiannau, (*Mal.* 3. 8, 9.)

6. Drwy gadw yn Sanctaidd, yr Amserodd gosodedig iw wasanaethu Ef, y gogoneddir Duw. Dymma fel yr oedd yr *Iddemon* yn cadw'r seithfed Dydd, i adgoffa Creadigaeth y Bÿd, (*Gen.* 2. 2, 3.) ac yr ym ninnau yn cadw Dydd yr Arglwydd, er côf am Adgyfodiad Crist, (*Mat.* 28. 1. *Dat.* 1. 10.) Y Dydd hwn a dyddiau eraill, nid Prydiau ydynt i gymmeryd Physygywriaeth; i fwrw Cyfrifon; i Gyscu, neu i ymdeithio ynddynt; yn ôl arfer rhai, heb na rhaid nag Angen: Eithr i Dduwioldeb a Defosiwn, yn yr Eglwys a châtref; ac i Orchwylion Trugaredd hefyd, (*Aët.* 20. 7. *1 Cor.* 16. 2.) A chan mai Duw sydd yn rhoi i ni ein hôll Amser, ni ddylem ni orafun iddo Ef, y fath Gyfran fechan o hono, ac y mae Ef yn ei gofyn.

7. Duw a ogoneddir, drwy ei wasanaethu Ef; yr hyn a wneir drwy, yn 1. Addoliad. 2. Gweddi.

1. Addoliad, yr hyn ydyw y Parch eithaf a fedro yr Enaid ar Corph ei dalu i Dduw, pan ofodom ef o'n blaen yn ein Defosionau, (*Pf.* 95. 6.) pan lanwer ni a Rhyfeddod, ac a Syndod Calon; wrth ystyried Natturiaeth, Priodoliaethau, a Gwrthiau anrhaethol y Duwdod: A phan ein llyngcer mewn myfyrdod sanctaidd or anfeidrol Gariad, a ddatcuddiodd ef drwy Orchwyliaeth yr Efengyl, fôd ganddo ef tuag at ddynol-ryw. I Dduw yn unig y mae Addoliad yn ddyledus; ac fe waherddir yn eglur i ni, *wneuthur i ni ein hunain unrhyw Ddelw gerfiedig, nag addoli neu ymofwng i llin dim yn y Nefoedd, yn y Ddaiar, nag yn y Dyfroedd*, (*Exod.* 20. 4, 5.) Ac nyni a addawfom mewn Gwirionedd, yn ein Bedydd, na addolem

ddolem mo'r Cythrael, ac na wnaem Gyfammod, na Chyttundeb yn y byd ag ef, drwy Swyngyfaredd, neu ffordd arall; ac na chyrchem at y sawl y sydd, neu a dybier eu bôd yn gwneuthur hynny, er mwyn cael eilwaith ein *Dâ*, neu ein Hiechyd, &c. ac ni ddylem ni yn unig, ymgadw rhag addoli y Creaduriaid oddiallan; eithr hefyd ymochelyd rhag Eulyn-addoliad yn y Galon o'n mewn, drwy rod-di ein Serch ar bethau sydd ifod ymma, yn hytrach nag ar *ein Harglwydd Dduw, yr hwn yn unig a ddylem ei addoli a'i wasanaethu*: (*Mat. 4. 10. Col. 3. 5. Phil. 3. 19.*)

2. Gweddi.

Mae i'r Pren y Bywyd ymma, Gweddi, chwêch o Geingciau; sef Cyffessu ein Beiau, proffessu ein Hedifeirwch, deisyfu, Erfyn am Nawdd, Eiriol, a thalu diolch. Ar ba Achosion mae'n bûr addas ac angenrhaid, i Wŷr a Gwragedd sanctaidd, fôd ganddynt burdeb Calon, Parch, Gostyngedd-rwydd, Ffydd, Zêl, a rhyddhad oddiwrth bôb Meddyliau ofer neu gythryblus.

1. Cyffessu ein Beiau.

Sef cydnabod, yn gyffiedinol, droffeddu o honnom; ac, yn bennodol, rhoddi cyfrif o amryw fath ein Drwg weithredoedd; a galaru o achos eu Baich hwy. Eithr rhoi cyfrif o fath ein drwg Weithredoedd, sydd fwyaf cyfaddas i'r ddirgel Ystafell; pan fo'm yn bwrw Golwg difrif yn ôl ar ein Bucheddau; ac yn bendifaddeu ar Feddyliau, Geiriau, a Gweithredoedd y Dydd diweddaf a aeth hebio.

2. Proffessu ein Hedifeirwch.

Drwy ddeclario yn oftyngedig, fôd yn ddrwg gan ein Calonau, dros y camweithredoedd hynny, a ddarfu i ni o'r blaen eu cyffesu; a'n llawn fwrriad trwy *Râs Duw* o ddwyn allan rhagllaw ffrwythau Edifeirwch mewn Newydddeb Buchedd.

3. Deisyfu.

Hynny ydyw, gofyn yn daer gan Dduw faddewant.

ddetant am ein Pechodau, a chynnorthwy ei Râs ef, i ymwrthod a hwynt, ac i ddilyn Buchedd newydd; a chyfran o angenrheidiau y Bywyd hwn; Ond yn hyttrach, yn ôl fel y gwelo Ef o'i Anfeidrol Ddoethineb, fôd yn fwyaf buddiol i ni, nag yn ôl fel y medrom ni ddewis drosom ein hunain: A rhoddi o hono i ni, ddisgwiliad cwnffwrddus am ddaionus bethau Bywyd fydd well, ar ôl gado'r Babell ddaiarol hon.

4. *Erfyn am Namdd.*

Hynny ydyw, atolygu i Dduw ymchwel oddiwrthym. 1. Ddrygioni Pechod, a'n cadw ni rhag y cyfryw Bechodau yn enwedig, ac y gwelom ein hunain yn fwy tueddol i redeg iddynt, naill ai drwy Naturiaeth, neu hudoliaeth y Bÿd, neu ddrwg arfer. 2. Ymchwel o hono oddiwrthym niweid Cospedigaeth, pa ûn bynnag ai ûn Amserol ymma, (ond etto dan ymroi iw Ewyllys ef,) ai ûn Dragwyddol yn y Bÿd a ddaw: Yn ôl fel i'n haddyscir i erfyn yn y Litani, *Oddiwrth bôb drwg ac anffawd; oddiwrth Bechod; oddiwrth ystryw a chyrch y Cythrael; oddiwrth dy lid, ac oddiwrth farnedigaeth dragwyddol; Gwared nyni, Arglwydd Daionus.*

5. *Eiriol.*

A hyn a ddylid ei wneuthud dros bôb Dÿn; dros y Deyrnas y byddom yn byw ynddi; dros yr Eglwys Gyffredinol; ac yn bendifaddeu, dros y rhan honno o honi, o ba ûn y bo'm yn Aelodau; dros y Brenin, a'i Deulu, a'u Swyddogion; dros bôb Yfcolion a mannau Dysceidiaeth; dros ein Cyfnefeifiad; dros bawb mewn Trwblaeth a Blinfÿd; dros ein Gelynion, a'r rhai a wnelont Niwed i ni, (*Mat. 5.44.*) a thros ein Caredigion a'n Cymwynafwyr.

6. *Talu Diolch.*

Hynny ydyw clodfori Duw am ei Drugareddau i ni ac i bôb dÿn, yn *Enw Crîst Iesu*, (*Eph. 5. 20.*) Mae pôb Crîstion yn rhwymedig iw foliannu ef, am anfon i ni ei Fab a'r Glan Yspryd; am gynnal ei Eglwys; a'r Siamplau duwiol a gowfom; am

am Foddion Gras; sef ei Air, ei Wafanaeth, a'i Sacramentau ef; am ein Hymborth a'n Dillad, *etc* neu'n Cadweidiaeth ein hunain a'n perthynas, a'r cyfryw. A phan ystyrrion y cyfryw Drugareddau, fe fydd yn gwbl addas i ni, ddywedyd yn barchus ac yn ddefosionol; *Gogoniam a fyddo i'n Creawdr, i'n Hachubwr, ac i'n Sancteiddwr, yn Oes Oesoedd. Amen.* Y Ddyledswydd hon o foliant a gyflawnir, weithiau drwy ganu Pŷalmau, (megys yn bennodol, *Pŷ. y 4. 15, 23. 67. 100. 117. 128. 134.*) ac Hymnau, ac Odlau Ysbrydol, yr hyn sydd yn gwneuthur y Gwafanaeth, yn fwy myfyrriol; ac yn cynhyrfu ein Defosiwn yn yr Eglwys a chartref, (*Eph. 5. 19. Col. 3. 16. Iac. 5. 13.*) Ac am y Gweddïau gosodedig, y sawl au hescufo oi fôdd, (heb gyfiawn achos neu rwystr,) yn yr Eglwys neu mewn Teulu; Gwybydded y Dŷn hwnnw, ei fôd ef yn difwyno iddo ei hun Bresenoldeb Duw, a'r Fendith honno a addawyd *pan ymgynullei Dan neu drî yn ei Enw ef, (Mat. 18. 20.)* Ac am ein Defosionau neillduol, mae'n iachawdr ei hunan wedi ein cyfarwyddo, (*Mat. 6. 6.*) Ond tydi, *pan weddiech, dds i'ch Stafell, ac wedi cau dy ddwrws, gweddïa ar dy Dâd yr hwn sydd yn y dirgel; ath Dad yr hwn a wel yn y dirgel, a dâl i ti yn yr amlwg.* A hyn a ddylid ei wneuthud bôb Boreu a Hwyr or lleiaf, gan nad ydyw ddiogel i ni, ôllwng heibio ein Camweddau, heb ofyn gan Dduw faddeuant am danynt; na mentrio ar Beryglon y Dydd na'r Nôs, heb deisyfu Nodded ein Duw.

Wrth weddio ar ein pennau ein hunain, rhaid i ni dywallt allan ein hôll Galon, drwy gyffesu ein Pechodau yn rhwydd ac yn hollawl, a dangos ein hôll Wallau, ac erfyn am Gymmorth cyfatebol iddynt; gan dderchafu dwylo sanctaidd heb na digter na dadl, (*1 Tim. 2. 8.*) ac yno (megys y dywaid Mâb Sirach) *Gweddï y gostyngedig a'r trwy'r Cwmynlau, ac ni ymedu hi nes i'r Goruchaf E-drych, (Ecclus. 35. 17.)*

8. Duw a õgoneddir drwy gymeryd yn ddy-ladwy Sacrament Swpper yr Arglwydd.

Un o Ddefodau sanctaidd y Cyfammod Ne-wydd ydyw hon ; ac yn ateb i ddefod y *Pâc* dan y Gyfraith. Yn y Ddefod ymma, drwy'r ar-wyddion gweledig oddiallan, sef Torri Bara a Thywallt Gwin, (*Mat.* 26. 26, 27, 28. *Marc* 14. 22, 23, 24. *Luc* 22. 19, 20.) y gosodir allan i ni Aberth Crist ar y Groes : Wrth offrymmu pa A-berth y rhwygwyd ei Gnawd, ac y tywalltwyd ei Waed, (*Jo.* 19: 34.) A thrwy *Fwyta o'r Bara*, ac *Tfed o'r Cuppan hwn*, gwedi eu Cysegru gan Wei-nidogion Crist yn ei Eglwys, yn ôl ei Ordinhâd Ef ei Hûn ; Y cedwir gwlêdd Cofadwriaeth o Aberth Dioddefaint Crist ; yr hyn a ddangosir yn llyn hyd omi ddelo Ef i Farnu'r Bÿd : (*1 Cor.* 11. 23. 24, 25, 26.) ac i bôb dÿn Bedyddiol ; ac a fyddo gwiw gan Dduw ei gyfrif yn addas ac yn deilwng ; Y mae'r Arwyddion a'r Gweithredoedd gweledig hynny, Nid yn foddion yn unig, drwy ba rai y derbyn ef ffrwythau Offrymmiad Crist ; eithr hefyd yn Wyflon ac yn Arwyddion oddi-wrth Dduw, i sicrhau iddo ef, ei fod ef yn ddi-ameu ac mewn gwirionedd yn gyfrannog o ho-nynt.

'Ni a ddylem ddyfod i'r Sacrament hwn, o herwydd orchymmyn o Ghrift yn eglur i bôb dÿn wneuthur hynny, (*Mat.* 26. 26, 27. *1 Cor.* 11. 23, hyd y 26.) sef cyfrannu o'r Gwin cyflegredig yn gy-stadl ac o'r Bara. A pha fôdd y gallwn ni lai, allan o Gariad a diolchgarwch i'n Prynnwr ; na gwneu-thur cymmaint a hyn, er Côt am ei Angeu Ef ? Yr 'ym ni'r prÿd hynny, yn adnewyddu ein Ha-ddunedau, yr hyn a ddylem ei wneuthud cyn fy-nyched ag y gallom. Drwy hyn hefyd yr adei-ledir Eglwys Ghrift : Canys y *Bara yr ydym yn ei dorri*, (*1 Cor.* 10. 16.) *Cymmun Corph a Gwaed Crist 'ym*, neu Weithred gyhoeddus yn gosod allan ein Cymdeithas ni yng Hrist, (*1 Cor.* 10. 16, 20, 21.) a wneir gan gÿd Aelodau o'i Eglwys ef, er Côt

Côf am ei Ddiodeffaint ef: Ar ba weithred, nid yw Duw un amser yn gwrthod rhoi ei Fendith, Canys péth a ordeiniodd ef ei hun ydyw.

Cyn dyfod o nêb i'r Swpper ymma, 'fe ddylei dynnu o'r nailltu, a chyda Pharch a Duwiol Arfwyd *ei holi ei hunan*, (1 Cor. 11. 28.) a'i euog-farnu ei hunan am a wnaeth ef ar fai, dan lawn-fwrriadu drwy Nerth Duw, er trofleddu o hono ef o'r blaen, na wneiff felly mwyach. Rhaid i ddyn *ei farnu ei hun*, fel *nas barnar ef* gan yr Arglwydd, (1 Cor. 11. 31.) Ac os cenfydd ef ddim canmoladwy ynddo ei hun, Bendithied Dduw am ei Râs; a deisyfed allu cynnyddu ynddo, a pharhau yn ddianwadol mewn Sancteiddrwydd, dros ei holl Ddyddiau. [Edrych yn y Ddysparth fy o'r blaen ynghylch Edifeirwch.] Rhaid bod ganddo ef hefyd fywiol Ffydd yn nhrugaredd Dduw drwy Grist, a Chalon ddiollgar am fowr, lles ei Farwolaeth ef, gyda Chariad gwresog tuag at bawb hyd yn nôd ei Elynion, (*Mat. 5. 23, 24*; hyd at ddiwedd y Bennod.) Ac yn enwedig, tuag at y rhai a fônt yn yr ūlle yn cydgyfrannu ag ef o'r Cymmun. Pan ddél dyn i'r Cymmun, edryched am ddal wrth y Gorchwylion hynny sydd o'r blaen, sef o Anrhydedd ac Edifeirwch, a Ffydd a Diolchgarwch, a Chariad, a Duwiol fwrriadau.

Yr ūn môdd hefyd y dylei ef wneuthur, ar ôl derbyn y Cymmun, sef, ymddarostwng oblegyd ei ddeffygiau, wrth gyflawni y Ddyledswydd honno, o ba rai y byddo ef yn ei weled ei hun yn euog; a diolch i Dduw am fôd yn wiw ganddo, ei wneuthud ef yn gyfrannog o'r Dirgeledigathau sancteiddiol hynny; a Bwriadau drwy rym Duw, gan ddarfod iddo yn y cyfryw fôd adnewyddu ei Adduned, na thyr ef mo'n rhag-llaw. Yn fyr, Duw a anrhydeddir, drwy fuchedd Ghrutnogol; *In hyn* (medd Grist wrth ei Ddiscyblion, *Io. 15. 8.*) *y gogoneddwyd fy Nhâd, ar ddwyn o honoch ffwrwth lawer.*

Edrychwch tua diwedd y Llyfr hwn, am y Gweddïau perthynafol i amryw Achosion.

5. *Rhoi'n hyder a'n gobaith ar Dduw.*

Dylêd pŏb Crïstion ydyw, bwrw ei faich ar yr Arglwydd, a hyderu arno ef am bŏb pêth iw Enaid a'i Gorph; pa un bynnag ai ymma, ai ar ôl hyn, gan fôd yn fodlongar, a rhoi'r cwbl ar Dduw.

1. *Im Enaid.*

F' ellir dywedyd ein bôd ni yn rhoi'n gogleyd ar Dduw, pan fo'm ni mewn Ffŷdd, Gobaith, ac Amynedd, yn gwneuthur yr hyn a fyddo da; fef, pan gredom mai gwir 'yw pŏb pêth a ddywedodd Duw, ac y cyflawnir pŏb pêth a addawodd ef; a phan hyderom arno ef yn ddirwgnach, ac a siccr ddisgwiliad, *y cydweithia pŏb pêth er dâioni i'r rhai a garant Dduw*, (Rhuf. 8. 28.) ac a ufuddhant iddo; *gan fwrw ein bâll Ofal arno ef*, (1 Pet. 5. 7.) Ond heb serch ac ufudddod i Dduw, ofer a fydd ein Gobaith a'n Amynedd hefyd; Ny ni a allwn, gwir 'yw, ddisgwil yn ymmyneddgar yr hŷd a fynnom; ond nid awn ni fŷth, yn Etifeddion o'r gwerthfawr Addewidion hynny, heb gyflawniad yr Ammodau a ofynnir ar ein rhan ninnau; Ganys heb hynny, nid oes i ni hawl yn y bŷd ynddynt.

2. *Im Gorph.*

Ni a ddylem hyderu hefyd ar Dduw, am y fath gyfran o'r pethau oddiallan, ac a welo Ef o'i fawr Ddoethineb, fôd yn gymmesur i ni: Ac felly dyscu y gwir gywreinrwydd hwnnw, o fedru bôd yn fodlon ymhôb cyflwr. A chwennychyt ti fôd yn amgenach Gŵr nag a wŷt? Neu ai nid ydyw dy Râdd a'th Le wrth dy fôd? 1. Pa ham a balchia llŵch y Lludw? Ai nid rhydd i Dduw, *wneuthyd y pêth a fynno a'r eiddo ei hŷn?* Y cyfaill, nid ydwyf yn gwneuthur Cam a thydi (Mat. 20. 13, 15.) Mae'n iownach i'r Pridd sorri wrth y Crochenydd, *am ei wneuthur ef yn Llestr i Am-*
march,

march, (Rhuf. 9. 21.) Neu i ũn o'r Distiau wrth y Penſaer, am na chowſei fôd yn Frenhinbôſt, neu'n Swmmer. Ai tybied nad oes gan Ardderchog wneuthurwr yr hôll Fyð, gymmaint o Gywreinarwydd, ac i wybod y lle cyfleuſaf i gan lleied o ddefnydd, ac a ydyw Dŷn : Ac nas gwyr yr hwn a danodd y Neſoedd, ymha le y rhydd ef Delpyn o Bridd.

2. Yſtyrria, fôd Gwyr o Swyddau Mawrion ac uchel, yn ſefyll ar lithrigfa; tra y byddo y rhai is eu llaw nhwy, yn annelu, ac yn ergydio attynt ac yn ſiccr o daro pôb nôd o wall neu o wendid ynddynt; pan na fedront ond odid gyrhaeddyd mo'u Rhagor-freintiau.

Cofia hefyd, fôd Gofalon a thentaſiwnau Mawrhydi bydol, yn fwy na'i hyſtrydwch. A rhagweled hynny, a wnaeth i *Saul fab Cis ymgyddio ymblith y ddodrefn*, (1 Sam. 10. 22.) a chwen-nych yn hytrach gael myned i borthi Affynnod ei Dâd, na'i wneuthud yn Frenin ar *Israel*. Os wyt titheu yn ſorrīg, oblegyd fôd gan eraill amgenach rhan o bethau'r Bŷd, nag y ſydd gennyt ti: Yſtyrria;

1. Mai yn llaw Dduw y mae, yn unig, y *Byd a'i gyflawnder*, ſef *Adar yr Awyr*, a *Phyſcod y môr*, *bwystfilod y Coed*, ar *Anifeiliaid ar fil o ſlwynddoedd*, ac mai eſe yw perchennog y *Gwŷn*, ar *Aur*, ar *Arian*, ar *Gwlân*, ar *Llŷn*, (Pl. 50. 10, 11, 12. Hoſ. 2. 8, 9.) a bôd mor weddus i Gardottyn, ymdynnu a'r ſawl a roddes iddo ryw ddarn o *Arian*, am na roſei iddo ef Rôdd amgenach; ac am na wneiff hynny i fynu yn Dalent o *Aur*, neu yn hyn a hyn yn y Flwyddyn iddo: Ac ydyw i nêb Creadur ymddadleu a'i Greawdr yng-hylch dim a ſydd yn y Bŷd.

2. Yſtyrria, dy fôd yn rho'i dy Serch ar bethau ſomgar iawn, pethau a eill *gwŷſyn a rhwd eu llygru*, *Lladron gloddio trmodd a'u lledratta*, (Mat. 6. 19.) Môr garw a eill ſuddo y Marſiandwr cefn-ogcaf; a thymmor anaddas a eill Yſſu hôll gyn-nyrch

nyrch y Llafurwr cyfarwyddaf; Marworyn neu ben Canwyll a esclufir, a dry yn Ullw mewn byrr amser Lysoedd Brehinoedd, ac Adeiladau harddaf y Dinafoedd mwyaf enwog, ynghyd ag arwyddion eu hôll fuddugoliaethau; a'u Tryffordai, a'u Dodrefn dymunol. Wel' dymma fel y cymmer Golud adenydd, ac a ebeda ymmaith megys Eryr. (Dihar. 23. 5.)

Pa lês sydd mewn golud yn Nŷdd Cyfyngder? A eill dy Dryfor esmwythau arnat, pan ddolurio dy Gorph; neu felyllu chwerwder dy Ysryd, pan ddêl gwradwydd neu anurddas i'th oddiwes? Ac yn siccr llai o lawer y geill 'e iachau Archollion Cydwybod euog. Ni thâl yr hôll Fŷd i ti ddim, pan gollir dy Enaid, ac nid ydyw werth *Llymmaid o Ddyfr i oeri dy Dafod*, pan i'th boenir yn y *Fflamman Uffernol*. Luc 16. 24.

4. Mae amllder o dda bydol, yn gosod *Mil o Hoenynnau* yn llwybrau eu Perchnogion, ac yn eu gwannu hwy a llawer o *Ofidiau*, (1 Tim. 6. 9, 10.) a'r Cyfrif gerwin sydd raid iddynt hwy roi ryw ddydd, o'u Goruchwiliaeth, a wneiff eu mynediad hwy i mewn i'r Nêf, yn anhaws iddynt gan mwyaf, nag i *Gamel fyned trwy grau y Nodwydd-dûr*, (Mat. 19. 24.)

Pa ham gan hynny, o Ghrifftion egwan, y darostyngir ac y terfyscir dy Enaid ynot, o herwydd nad yw'r bŷd yn gwenu arnat? Gobeithia etto yn Nuw, (Ps. 42. 5, 11.) ac er dy fôd o *Râdd a Thylwyth isel*; bydd fodlon a diwyd yn dy Alwedigaeth. Cofia mai Plant *Adda* ydym ni ôll, ac mai Rhinwedd a Haeddiant yn unig a gododd y Teuluoedd anrhydeddusaf ar y cyntaf; a bôd *Duw yn edrych ar yr isel a'r gostyngedig*, (Mat. 23. 12. Luc 1. 51, 52. Iac. 4. 6.)

A wyt ti yn Dlawd ac yn Anghenus? Yr hwn sydd yn dilladu'r Lili, ac yn porthi'r Cigfrain; Efe a ddarpara i ti am heddyw, a gosaled trannoeth *am ei bethau ei hŷn*, digon i'r diwrnod ei ddrwg ei hŷn. (Mat. 6. 34.) Er i'r Ffigysbren na flodeno, ac na byddo

byddo Ffrwyth ar y Gwinwydd: Gwaith yr Olimpydd a balla, a'r Manfydd ni roddant Fwyd; er torri ym-maith y Praidd o'r Gorlan, ac na bo Eidion yn y Boudai: Etto mi a lawenychaf yn yr Arglwydd, (Hab. 3. 17, 18.)

Os ydyw Blinderau, Croesau a Chystuddiau, neu Afiechyd a Doluriau, yn dy aflonyddu; Ystyria, i. Mai Stât i Brofi, ac nid i Obrwyo Dynion, yw'r Bywyd hwn. Dyn a aned i flinder, fel yr ebeda gwreichionen i fynu, (Job 5. 7.) A blinder mawr a gremyd i bôb dyn, ac iau drom sydd ar feibion Dynion; o'r dydd y delont hwy o grôth eu Mam, byd y dydd y dychwelont hwy i fam pôb pêrb, Ec. 40. 1.

2. Ond ydyw dy Drallod, dy Gystuddiau ath Ofidiau Corphorol yn gymhesur ith gamwedd, ac ith alw yn ôl o'th Lwybrau drwg? Ac edrych, ai nid ar fedr profi ac arferu dy Ffŷdd a'th Ddi-oddefgarwch, yr arfonwyd hwynt arnat? Neu, er mwyn dy ddiddysfnu di oddiwrth y Bŷd, rhag rhoi o honot dy Serch yn Hollawl arno?

3. Ond ydyw dy Gystuddiau, Ddengmil o weithiau, yn llai nag a haeddaist? Canys pan ystyriom yr hyn a haeddem, rhaid ydyw can pôb gehau, ac i'r hôll fyd gydnabod eu henogrwydd ger bron Duw, (Rhuf. 3. 19.)

4. Bwrw dy gyfrifon rhyngot a Duw, ac edrych, ai nid ydyw yr hyn a dderbynniaist yn fwy nag a roïst allan; a'r Trugareddau yr wyt etto yn eu mwynhau, yn amlach na'r pethau sydd ddefygiol i ti. Eithr gochel dy aflonyddu dy hŷn, oblegyd yr Aflwydd a aeth hebio; neu frudio am gystuddiau i ddyfod. 5. Nid ydyw Duw yn rhoi ar ei Blant amgenach Baich, nag y gallont sefyll dano: Canys nid o'i fôdd y blina efe, nag y cystuddia efe Blant dynion, (Galar. 3. 33.) Eithr, Yntydion oblegyd eu Camweddau a gystuddir, (Ps, 107. 17.) A phan welo ef ei amser, a hwythau yn addas i Drugaredd; Efe a rŷdd ddi-ben iw hôll Ddiodefiadau.

A Orthrymmir neu a Erlidir di? Os gwneir hynny

hynny am wneuthud o honot ar fai, nid oes i ti le i achwyn; eithr os byddi ar yr unigawn, dedwydd ydmyr, (1 Pet. 3. 14.)

Yn fyr, yn lle Tychan ac achwyn, diolch i Dduw, (Job 1. 21.) yr hwn sy'n ceryddu ei Blant o Gariad iddynt, (Heb. 12. 6.) Felly dy fyrion, ysgafn Gystuddiau yma, a fyddant yn odidog ragorel, yn gweithredu Tragwyddol Bwys Gogoniant i ti, (2 Cor. 4. 17.) Ac nid yn Dioddefiadau yr Amser presenol hwn, yn haeddu eu cyffelybu, i'r Gogoniant a ddatcuddir, (Rhuf. 8. 18.)

Ar y pêth hyn i gyd, ymresyma ath di dy hun yng Eiriau Jeremiah, Pa bam a grwgnach Dyn byw; Gwr am gospedigaeth ei Bechodau? Ceisw'n a chwi. liwn ein Ffyrdd, a dychwelwn at yr Arglwydd, (Galar. 3. 39, 40.)

PENNOD 2.

Dosparthiad 2.

Tinghylch ein Dylêd tuag attom ein hunain.

Rhannau ein Dylêd tuag attom ein hunain ydyw yr rhain. Ystyried, Llawnfwriadu, Gostyng-eiddrwydd, Diwidrwydd yn ein Galwedigaethau, Diweirdeb, a Chymmedrolder.

1. *Istyried.* Sef, Myfyrio yn ddi-frisol ac yn ofalus, Bêth ydym ni; i ba bêth i'n ganed; bêth ydyw ein Meddyliau, ein Geiriau, a'n Gweithredoedd. Ni ddylem ni gymmeryd i fynu ũn Opiniwn, na dywedyd ũn gair, na gwneuthud ũn weithred, mewn byrbwyll, neu doed a ddêl; Canys pan wnelom felly; Er cadw o ryw beth i le, a digwyddo, ond odid, yn dda; etto nid i ni y mae'r Diolch. Nid yw ein hôll Synwyr ni, na'r hôll Amynedd a'r allom ei gymmeryd, yn ddim gormod i'n fforddio ni. Mor rhyfeddol gan hynny y cyfeiliornwn ni heb ddim Cyfarwyddyd, (Ps. 119. 59. Preg. 5. 1. Esa. 1. 3. Hag. 1. 5, 7.) y nêb nid ystyrio mor werthfawr yw ei Enaid, pa ofal a eill hwnnw gymmeryd am i chadw hi, a'r sawl ni cheisio mor ymmorawl, pa fath yw y ffyrdd

ffyrdd y mae ef yn rhodio ynddynt, pa fodd y try' ef allan o honynt pan fo nt yn ddygionus, (Ezec. 18. 14, 27, 28.)

2. *Llawfwriadu.* Ar ôl ystyried yn ddyledus, maen'n fuddiol i ni lawn-fwriadu gwneuthur, yn ôl fel y gwelom yr achos. Mae bwriadu yn llyn, yn cadarnhau'r Meddwl; ac yn beth tra-angenrheidiol i ni, tuag at dreiddio yn llwyddianus, drwy amryw gyfnewidiau a phrosfedigaethau y bywyd presenol hwn. A hyn oedd arfer Gwyr da erioed: *Ond myfi, mi a'm Tylwyth a wafnacthwn yr Arglwydd.* Medd Josua, (Jos. 24. 15.) *Tyngair, a chyflawnaf, y cadwn Farnedigathan dy Gysiatwder,* a dywedodd Dafydd Sanctaidd, (Ps. 119. 106.) A'r prif Ghristnogion yn *Antiochia*, a gynghorwyd, *Trwy lwyrfryd calon i lynn wrth yr Arglwydd,* (Aët. 11. 23.) A chan fod pobl ddrwg, yn medru myned drwy aml galedi, o dynder Meddwl yn unig; pa ham nad eill gwyr da wneuthur felly hefyd, trwy rym llwyrfryd Calon bŵr, neu fwrriad hollawl, sanctaidd a chyfattebol i'w hadduned yn eu Bedydd, o dderchafu Gogoniant Duw, yn erbyn y Bŷd, y Cnawd, a'r Cythrael.

3. *Darostyngaidrwydd.*

Hynny ydyw, isel-synnied am danom ein hunain, a bôd yn fodlon i eraill feddwl felly o honom ni hefyd; o herwydd yr Amherffeithrwydd sydd yn ein Grym a'n Gwasanaeth cyflawnaf ni: Ac os byddwn feilchion o'n Pechodau, dyna ni yn *gogoneddu yn ein Cywilydd*, (Phil. 3. 19.) ac os arno ei hunan y rhydd dyn Balch ei Serch, dyna ef yn ei rhoi hi ar beth sydd gâr gan Dduw, Cannyssffiaidd gan yr *Arglwydd bôb dyn uchel-galon*, (Dihar. 16. 5.) Ac *uchder Ysbryd sydd yn myned o flaen Cwmp*, (Dihar. 16. 18.) Heb law hynny, oferedd ydyw i Oreugwyr feddwl eu bôd hwy yn ennill Parch, ac Anrhydedd, drwy fôd yn feilchion a sefyll ar goeg bethau.

Os o roddion natur yr ymfalchiwn; wele am y rhan fwyaf o'r rheini, mae'r Creaduriaid i'w ein

llaw ni, yn myned tu hwynt i ni. Os ynteu, o'n Ganedigaeth-frainc a'n Tylwyth, yr ymffrostiwn; rhaid i ni wybod, mai go-brin y gellir galw'r pe-thau môwrwyd hynny, a ennillodd ein Henafid, yn eiddom ni; oddiethr i ninnau ddangos ein Rhywiogrwydd, drwy Weithredoedd enwog a rhinweddol. Os ynteu o'n Dd bydol, och, nid ydynt hwy dda i ni, ond yn ôl fel y gwnelom ddefnydd da o'honynt. Os yn ddiweddas, o Ddonniau Grâs yr ymfalchiwn, gwybyddwn nad eiddom ni ydynt; ac ynghylch y rhain, nid oedd hyd yn nôd St. Paul ei hunan, yn tybied fôd yn *fuddiol iddo ymffrostio*, (2 Cor. 12. 1.) Dyscwn gan hynny, oddiwrth ein Hathro mawr a'n Harglwydd, fôd yn *addfryn ac yn oftyngedig o galon*; (Mat. 11. 29.) ac edrychwn ar y cyntaf, am ddi-foddi pŵb Gwreichionen o Falchder a gwag-ogoniant yn ein Calonau, mor ofalus ac y gwnaem ni, am ddiffoddi y Tan a fae eusys wedi dechreu ar ein Tai; ac os gwnawn felly, *Nyni a gawn* (megys y gaddawodd ein Iachawdwr,) *Orphwysdra i'n Heneidiau*, (Mat. 11. 29.)

4. *Diwydrwydd yn ein Galwedigaethau.*

Nid oes ūn math na gradd o Ddynion, o'r Brenin ar y Deyrn-gader, hyd at yr hwn sydd yn malu mewn Melin, nad ydynt rwymedig iw gosod eu hunain, ar ryw ffordd o wneuthur iawn ddefnydd o'r Talentau, a roddes Duw yn eu meddiant hwy; Yn enwedig, y rhai sydd yn byw wrth eu llafur; Canys y *sawl ni weithia, ni ddylai hwnnw gael bwyta chwaith*, (2 Thes. 3. 10.) Cêr-dda at y *Morgrugyn*, tydi *Ddiogyn*, a *Dyscbaratoi dy fwyd yr Hâf*, a chafclu *dyluniaeth y Cynhauf*, medd Solomon, (Dihar. 6. 6, 8.) Os amgen, gwybydded yn ddiamen, y daw Tlodi arno fel *ymdeithudd*, a'i angen fel *gwr arfog*; (Dihar. 6. 11.)

5. *Diweirdeb.*

Megys ar y naill law, y mae Priodas yn anrhydddu ym mhawb, a'r Gwelw dihalogedig, (Heb. 13. 4.) ac y gall pawb ymlamenhau gyda Gwraig ei ieueng-
crys,

sydd, (Dihar. 5. 18.) Felly ar y llaw arall, royni a ddylem ymgadw, nid yn unig rhag y pechod trwch hwnnw o Odineb neu Butteindra, a rhag pob cyfryw Fryntni ac Aflendid; eithr hefyd rhag pob graddau is o drachwant, megys *chwennych Gwraig ein Cymmydog*, (Exod. 20. 17.) Neu *edrych ar wraig iw chwenychu hi*, (Mat. 5. 28.) A goche-lyd cydormedd ac *Anlladrmadd*, (Rhuf. 13. 13.) Ac *Immadrodd llygreddig*, (Eph. 4. 29.) Na chwaith letteua yn ein Meddyliau, chwaraau allan neu feddylfryd amhŵr: Canys fhaidd gan Dduw y cyfryw rai; ac nid yw chwiliwr y Calonnau yn hofhŵr yn un, ond y Galon bŵr a difrycheulyd.

Heb law hynny, mae'r cnowdol Drosleddau hyn, yn yllu Cynhaliacth dŷn, ac yn dwyn Clefydon fhaidd a gofidus ar ei Gorph ef; ac yn gwneuthur y cyfryw Drosleddwyr, yn ferthyron y Cythrael. O herwydd pa ham, gochel y *fenyn ddrwg*, na chwennych ei phryd hi yn dy Galon, ac na ad iddi dy ddal a'i Hamramau, (Dihar. 6. 24, 25.) Canys *Ffôr ddyfn a Phydwr cyfng yw hi*, (Dihar. 23. 27.) a'r Dyn ieuangc heb ddeall ganddo, a'i canlyn hi megys ych yn myned i'r Lladdfa, hyd oni ddryllio y fath ei afn ef, (Dihar. 7. 7. 22, 23.)

Ond, peth sydd waeth na'r cwbl; os ni fyrrthia ryw ddialedd yn y bywyd ymma, ar y Pechod hwn; fel y *Tan a'r Brimstan gym allan o'r Nefydd ar Sodoma a Gomorrah*, (Gen. 19. 24.) neu fel y digwyddodd i *Amnon*, am dreisio ei Chwaer ei hun, (2 Sam. 13. 28, 29.) Ac i *Zimri a Chabbi*, (Num. 25. 8.) Etto mae Tan Uffern ynghadw i ddo yn y diwedd, yn ddiameu: Canys, *Pateinwyr a Godinebwyr a farna Duw*, (Heb. 13. 4.) Ac os llygra neb *Daml Ddwn*, sef ei Gorph, *Dwn a llygra hwnnw*, (1 Cor. 3. 17.) ac ni cheiff neb rhyw drosfeddwyr o'r fath honno, heb Edifeirwch rhagorol, *Esifeddu Teyrnas Ddwn*, (1 Cor. 6. 9.) Rhaid i ni ddeall hefyd, ddywedyd o Ghrift i ni, am bob Gair (neu Feddwl) anllad, nad edifarhaom am dano, y *gelwir ni i gysrif yn Nydd y Farn*, (Mat. 12.

36.) Ac am hynny, bydded i ni wahardd, ar y cyn-
taf, bôb cynhyrfad tuag at yr ūn o'r Pechodau
ymma : Canys croesafu Meddyliau aflan, neu bôd
i ni a wnelom a hwy, ydyw meithrin Gwreichion
mân o Dan trachwant yn ein dyfronnau, hyd o-
nid elont o'r diwedd yn Fflam i'n llwyr-ddini-
strio ni:

6. *Cymmedrollder.*

A hynny, yn y pym peth hyn, sef mewn Bwyd,
Diod, Cwlg, Difyrwrch a Dillad ; y ddau gyntaf
o ba rai a arwyddocheir wrth y gair Dirwest neu
ymarbed.

1. *Cymmedrollder o Fwyd:*

Felly y trefnwyd Dŷn, a bôd yn angenrhaid
iddo fwyta, iw gadw ei hun yn fyw ; Ond etto,
hyn a ddylei ddŷn ei wneuthur yn ôl fel y byddo
cymhesur, a pha faint yw hynny, goreu y gŵyr
pôb dŷn ei hunan : Canys yr ūn faint o fwyd,
ac fydd yn ormod i'r naill Ddŷn, prin y gwsnaeth
hynny i ddiwallu Dŷn arall ; ac arferu y cyfryw
ddanteithion ac a ydynt angenrheidiol i'r gwan
a'r afiach, a edrychai yn fwythus a murfennaidd,
mewn dŷn cryf holl-iach. Ac hyd ymma, y mae'r
Gŵr doeth yn cennadhau i ni fyned, gan ddywedyd,
*Da yw a iheg i ddyn, fwyta ac yfed, a chymmeryd byd
ia, o i holl lasur a lasuria tan yr Haul, holl ddjddian
ei fwyd, y rhai a roddes Duw iddo, canys hynny yw ei
ran ef, (Preg. 5. 18.)* Ond yn y cyfamler, y mae
ef yn ein rhybuddio, na fwyttaom fwy nag a fy-
ddo cymhesur, ac a wafnaetho i ni, rhag wedi ein
llenwi o honau, i ni ei chwrdu ef, *(Dihar. 25. 16.)* Ac
mae'n Gwardedwr yn gorchymmyn i ni, edrych ar-
nom ein hunain, rhag i'n Calonnau ūn amfer drym-
bau, drwy Lothineb a Meddwod, *(Luc 21. 34.)* A
St. Paul, Na wnelom ragddarbod drosg y Cnawd er
mwyn cyslawmi ei Chwantau ef, *(Rhuf. 13. 14.)* Ca-
nys wrth wneuthur hynny, y mae dŷn yn cam-
arferu haelioni Duw, ac yn gadel i Elusendod ne-
wyhu, er mwyn porthi gormodedd ; ac yn tyn-
nu ar ei Gorph lawer o Beryglon ac Afiechyd ym-
ma, a phoenau Uffernol ar ôl hyn.

2. *Cymmedrolder mewn Diod.*

Megys am Fwyd, felly hefyd am Ddiod; pa faint bynnag a gymmero Dŷn yn ychwaneg, nag a wasnaetho i roddi iddo weddus ddigonoldeb, gradd o Anghymedrolder ydyw hynny, er na bo dim arwydd yn ymddangos lle y byddo 'Mennydd crŷf: Ac am hynny, Melldith ofnadwy a ddatcanir yn erbyn y rhai ydynt Gryffon i yfed Gwŷn, ac y gysodant yn foreu i ddilyn Diod gadarn, ac a arhōfant hyd yr hwyr, hyd oni enynno y Gwŷn hwynt. (Esa. 5. 11.)

Ac, heb law camarferu ac afradloni Creaduriaid Tuw, (y rhai a wasnaethant i lonni llawer Enaid sychedig) Gweinidogion y Cythrael ydyw'r cyfryw Yfwyr, y rhai sydd yn cymmeryd difyrwch ac hyfrydwch mawr, yn denu eraill i'r unrhyw Ormodedd, ac yn gorfoleddu pan welont eu codymmu gan y Ddiod. Eithr, gwae a roddo ei goftrel wrth Enau ei Gymmydog, ac a'i gwneio yn feddw, (Hab. 2. 15.)

Rhai a daerant, nad oes modd i ochelyd y Pechod ymma o Feddwdod, ac eraill a geisiant luno Esgusion drosto; megys cadw Cymdeithas, a chynnal Caredigrwydd, llonni eu Calonau, a'u rhyddhau oddiwrth Ofalon; Eithr yn hyn, nid ydynt ond eu twyllo eu hunain. *I bwy y mae Gwae? I bwy y mae Ochain? I bwy y mae Cynnen? I bwy y mae Dadwrdd? Ac i bwy y mae Gweliau heb Achos? I'r neb sydd yn aros wrth y Gwŷn,* (Dihar. 23. 29, 30) Ac eilwaith, *Terfyscaidd yw Diod gadarn:* (Dihar. 20. 1.) Ac mor aml y gwelwyd Gwyr o ddull arafaid, yn myned dan ymgoffeiddio, i ryw Gyfarfod i Gwmnhiaeth; ac yn dyfod allan yn llawn o *Lid a Chysfro*, ac yn debyccach i Lewod a Thigriaid, neu Eirth, nag i Ddynion, ac yn rhedeg eu Cleddyfau Ymherfedd eu gilydd, neu, pa fodd bynnag, yn lladd eu gilydd! ac felly yn gwneuthur eu Gwagedd yn Weddwon, a'u Plant yn Ymddifaid! Ni ddoe ddŷn fyth i ben, yn rhifo'r holl ddrygau a'r digwyddiadau, sydd yn dilyn

dilyn y fuchedd afreolus hon; ei dilynwyr hi eu hunain sydd fwyaf addas i farnu, pan welont y sawl a oeddynt yn gwneuthur ysflyfaeth o honnynt, tra y parhaus dim, yn troi eu Cefnau attynt yn gyntaf rhai: A'r Cribddeilwyr yn eu Treftadaeth; a'r Parlys, a'r Bendro, y Cryd-Cymmlau, a'r Dropsi, a Dolurian eraill cyn enbytted, eithr mwy fhaidd, yn poeni eu Cyrph hwynt. Ac am droi heibio eu gofalon hwynt; Gwir yw, y gallant dros yr amser, e'u boddi hwynt mewn Gwin a Diod gadarn: Ond hwy a ddont trachefn i'r wyneb yn fuan iawn, ac a nosiant fel Cyrph meirwon, yn fwy arfwydus a gwrthunach nag o'r blaen:

Eraill a ddywedant, mai'r Dafarn ydyw'r lle mwyaf Cyfleus, i Ymddiddan ynghylch Marchnadon, a'r cyfryw Berthynafau; hynny ydyw, (i ddywedyd y goleu-wir) i dwyllo eu Cymmydogion, drwy osod arnynt, pan fyddo'r Ddiod wedi troi'r Synwyr dros y Drws: Eithr y mae'r cyfryw Dwyll, yn wrthnebus i Orchymmyn St. Paul, yr hwn sydd yn gofyn gennym ni, yn hyrrach ddioddef *Cam neu Golled*, (1 Cor. 6. 7.) na thwylllo, neu wneuthur Cam ac arall. Mae trydydd math ar Gymdeithion, y rhai ydynt yn ofni cael eu barnu yn fwy farrug na'u Cymmydogion, os dilynant Sobreiddrwydd; Ond heb ofni i Ghrifft i hanghydnabod hwynt yn Nheyrnas ei Dâd, o achos eu hanghymmedrolder, a'r Pechodau eraill a'i canlynant. Rhai eraill ni wyddant pa fôdd i dreulio eu hamser, (eu gwerthfawr amser) am gael yn ôl ychydig Ddyddiau neu Oriau o ba ũn, y rho'e'r Eneidiau Colledig yn Uffern, pe ba'e yn eu meddiant, olud yr holl Fyð: Ac am hynny, *nag edrych ar y Gwin pan tyddo côch, pan ddangoso ei liw yn y Cwppan, pan ymgynhyrfo yn iawn; canys yn y diwedd 'fe a frath fel Sârph, ag a biga fel Neidr.* (Dihar. 23. 31, 32.) Ac nid amserol farnedigaeth yn unig sydd iw disgwil, eithr pêth llawer mwy ofnadwy; ni cheiff *Meddâwon* fyth

ffyth Etifeddu Teyrnas Dduw, (1 Cor. 6. 10.) A di-
wedd y cyfryw bethau ydyw Mlwrwolaeth, a Ddanne-
digaeth dragmuddol. (Rhuf. 6. 23. Gal. 5. 21.)

3. Cymmedroldeb o Gyscu.

Cwsc a ordeinwyd gan Dduw, er mwyn cyn-
nal a llonnychu ein Cyrph breuol a lluddedig; fel
i'n gweler yn addas, i gyflawni ac i fyned tan
bwys y Dyledfwyddau y mae'n Crefydd yn eu go-
fyn gennym, a than Orchwylion ein Galwedigaeth-
au. Eithr pa faint bynnag a gymmerom o hono,
uwchlaw a fyddo ddigonol i hynny, rhith o Ang-
hymmedrollder ydyw, sydd yn afradloni ein ham-
ser gwerthfawr, ac yn aml yn difrodi ein Cyfoeth
ni; Canys *cyscu a ddillada a Charpiau*, (Dihar. 23.
21.) Mae gormodedd o gyscu, yn llenwi hefyd
ein Cyrph ag Afiechyd, ac yn eu gwneuthur me-
gys Geudai Llysnafedd, hyd onid elont yn an-
fuddiol i Dduw, i nyddi ein hunain ac i'r byd, ac
megys Cyrph meirwon, ond yn unig bôd Anadl
ynom.

4. Cymmedrollder o Ddifyrwch.

Rhaid i ni ofalu rhag i'n Difyrwch ni fôd yn
dwyn Amarch i Dduw, na Niweid i Ddŷn, a
rhag myned a gormod o'n hamser neu o'n Serch ni.
Y sawl gan hynny sydd hôff ganddynt warrio'r
Dydd a'r Nôs, yn Chwarae Cardiau a Disiau,
neu'n dilyn y cyfryw oferedd, i fwrw'r amser
heibio; Da y gwnaent Ystyried, a fedrant hwy i
perfwaedio eu hunain, roddi o Dduw iddynt
gymmaint o amser, i gyn lleied pwrpas; a
dwyn hwy i mewn i'w Winllan, i sefyll yn segur
ynddi: (Mat. 20. 6.)

5. Cymmedrollder mewn Dillad.

Yr achos cyntaf o arferu gwisgoedd, ydoedd, i
guddio noethni *Adda* ag *Efa*, pan ddygodd pech-
od gywilydd gydag ef; ac am hynny, bychan yd-
ywr achos sydd gennym i fôd yn feilchion o'r
cyfryw Drwiliadau. Yr ail achos ydoedd, er
mwyn ymddiffyn ein Cyrph rhag annwyd;
ac i'w cadw mewn iechyd; a'r trydydd yd-
oedd, i fôd yn arwydd o ragoriaeth Rhywiâu;
megys

megys yr arferwyd ymmysc yr holl Genhedloedd, ac a orchmynwyd yn bendifaddeu, gan Dduw ei hûn ir Iddewon; *Na fydded dillëdyn gwr am wraig, ac na wisced gwr ddillad gwraig, canys ffaidd gan yr Arglwydd dy Dduw bawb a'r a wnêl hyn*; (Deut. 22. 5.) Yn awr, gan fôd gan bôb Teyrnas neu wlad, gan mwyaf, ryw fath neillduol o ddillad, yr hon fath a newidir yn gyffredin bôb oes, ac yn ein mysc ni agos bôb blwyddyn; pêth amhossibl ydyw, gosod i lawr reolau sefydlog yn eu cylch nhwy. Yn unig hyn fydd siccir, nad ydyw gwisg waglaw, ymdrwlfiad Puttain, rhodresgar ymddilladu, gormod o wchdra, gwisgoed uwchlaw ein gradd, ein galwedigaeth neu ein Cyflwr yn y byd, ac heb gyttuno a'n Hoedran neu a'n Rhÿw ni; Nad ydyw y cyfryw rai (meddaf) weddus i Gristnogion pa fun bynnag ai Gwyr ai Gwragedd fyddont.

P E N N O D. 2.

3. Dosbarthiad.

Ynghylch ein dylêd tu ag at ein Cymmydogion. Forchmynnir i ni garu ein Cymmydogion, fel ny ni ein hunain (*Mat. 22. 39. Jac. 2. 8.*) ac yr 'yr ni i gyfrif pôb dÿn yn gymmydog i ni. (*Luc. 10. 36, 37.*)

Ein dylêd tû ag at ein Cymmydog ydyw, 1. Dywedyd o bawb y gwir wrth, ac am ei gymmydog; (*Eph. 4 25.*) o'r Cythrael y mae celwydd; ac atto ef y mae yn arwain (*Ioan. 8. 44.*) ac er llechu o hono allan o olwg dÿn, y mae Duw yn gweled y galon; a rhan Celwyddwyr a fydd yn y Llynn fydd yn llosgi a thân a brwmstan; (*Dat. 21. 8.*) yn enwedig y sawl a ddygant gam-dystiolaeth yn erbyn eraill, er mwyn gwneuthur niweid iw Cyrph, iw Da, neu iw Henw da hwynt.

Llê y byddo Cyweithas, mae i bôb Aelod o honi gyfiawn hawl yn y Gwirionedd, pa hawl a gynhelir, drwy allu o honynt ymddiried ac hyderu ar eu gilydd: Ond lle y pallo Ffyddlonder a Gwirionedd, rhaid Canu yn iach i bôb Cyweithas.

Y sawl gan hynny, a glywo arno gymmeryd. Neidr iw Fonwes, cymmered hefyd ddyn Celwyddog.

2. Ein dylêd ydyw, bôd yn gywir ac yn uniaw yn hîb pêth a wnelom; *drwy wneuthur i eraill, megys ac yr emylllysiem iddynt wneuthur i ninnau*, (Mat. 7. 12.) Dilyn y rheol ymma yn wastad, fydd ddigon er cadw heddwch yn y byd, ac i bawb ei eiddo ei hun; O eisiau gwneuthur yn ôl pa Reol, y mae Teuluoedd, Dinasoedd, a Theyrnasoedd y Byd hefyd, yn syrthio i ddinistr; a phobl yn byw mewn *Strât* o Amheuaeth, ac yn treusio eu gilydd; ac hefyd yn cyffroi y cyfiawn Dduw, yr hwn fydd yn llywodraethu pob pêth, mewn barn ag uniondeb, (*Gen. 18. 19. 2 Sam. 23. 3.*) ac yn tywallt ei *Fendithion ar ben*, y *Cyfiawn*, (*Diliar. 10. 6.*) A'r hwn a chwyn Gybyddod allan o'i Galon, a fydd gyfiawn; Canys, y sawl a gatwo'r Gorchymmyn hwnnw; *Na thrachwanta*, a geidw y llall hefyd, sef, *Na ledratta*.

3. Bôd yn foefol yn ein Hymarweddïad; ac yn rhoi *Parch*, yn blaenori ein gilydd, (*Rhuf. 12. 10.*) ac yn bawdd ein trî, (*Iac. 3. 17.*) Y nêb ni synnio yn rhy uchel am dano ei hun, a fydd hynaws wrth eraill.

4. Bôd yn ddioddefgar, yn llariaidd, ac yn *beddychlawn â phôb dyn*; (*Rhuf. 12. 18.*) gan *fwroddiwrthym*, *bôb Gerwindeb*, a *Chwerwedd*, a *Llid*, a *Dig*, a *Llefain*, a *Chabledd*, (*Eph. 4. 31.*) Mae Dyn dreng, Costogaidd, fel *Nabal*, yn anesmwyth iddo ei hunan, ac i bawb a fyddo iddynt a wnelont ag ef. Na *ddigimch heb Achos*, (*Mat. 5. 22.*) Ac os *digimch* pan fo Achos; *Na phechwch*; na *fachluded yr Haul ar eich Digofain*, (*Eph. 4. 26.*)

5. Gwneuthur iawn gyfrif o'r Doniau, a'r Synhwyrau rhagorol a ganiadhaodd Duw i eraill; heb na'u cynfigennu, na'u lleihau, na cheisio rhwystro eu Discleirdeb, drwy nêb rhyw ffyrdd yn y byd. *Eithr mewn Gostyngeiddrwydd Meddwl*; gan dybied eu gilydd, yn well na nhwy eu hunain; (*Phil. 2. 3.*) F 6. Bôd

6. Bôd i bawb yn ôl eu lle, ac hyd lle y gallont, hyfforddio Iechydwriaeth eu gilydd, (*Iac. 5. 19, 20.*) a hyn 'yw'r Caredigrwydd pennaf, ac a ddangosir yr amryw ffyrdd hyn: fef, drwy eu Gorchymmyn hwynt i Dduw mewn taer Weddïau; drwy ofod iddynt Bortreïad buchedd sanctaidd; drwy geisio eu haddyscu nhwy, naill a'i ein hunain a'i trwy eraill, ynghylch y pethau a berthynant iw heddwch tragwyddol hwynt; drwy ro'i neu echwyna iddynt Lyfrau Duwiol; drwy ddarllen iddynt pan gaffom adeg, yr Scrythyr Lan a Llyfrau da eraill, os ni fedrant eu hunain ddarllen yn rhygl, neu os bydd Llescrwydd yn eu Huddias; drwy ddwyn ar gôf iddynt y Dyledfwyddau a ffont yn eu hesceuluso, megys Dydd yr Arglwydd a'r Cymmun Sanctaidd; drwy ro'i Cyflur iddynt pan wnelont yr hyn fydd dda; drwy ddywedyd yn dda am danynt, ac yn gwnffwrddus wrthynt hwy; drwy ddangos iddynt wir garedigrwydd, yn eu Cyngchori yn bwylllog, a'u hargyoeddi megys Brodyr, (*Lev. 19. 17. Ps. 141. 5. Mat. 18. 15. 16.*) a rho'i benthyg Llaw i'rwymo archollion Ysbryd briwedig. Y sawl ni ewyllysio yn dda i Enaid ei Gymmydog, nid 'yw yn caru mo'i Enaid ei hun.

7. Cymmorth (hyd lle y gallom yn hawdd) Angenrheidiau y sawl a welom yn gyfyng arnynt yn y Byd, drwy ein Cyngor, ein Gallu, a'n Holufeni, yn ôl fal y byddo ar ein llaw ni; a hyn a gelwg firiol, ac ag ymrodd cyflurus; Canys *pw bynnag fydd iddo Dda'r Byd hun, ac a welo ei Frawd mewn Eisien, ac a gafo ei Fmystgaroedd oddi-urtho; pa fodd y mae cariad Duw yn trigo ynddo ef?* (*1 Io. 3. 17.*) Grefyn ydyw gweled, mor afradlon ydyw llawer o Wyr a Gwragedd, yn prynu Dillad gwchion, ac yn darparu Gwleddoedd mawrion, heb geisio yn y cyfamser, gymaint ag ūn Dilledyn i'r Weddw a'r Ymddisad, nag anfon ychydig Friwfon i ryw *Lazarus* newynllyd.

8. Cydnabod yn ddiolchgar, bôb daioni a dderbyniafom

byniasom oddiwrth neb, pa fath bynnag ydoedd ; a'i adalu yn gymwys pan ddelo yn ein ffordd ni : Ac nid (yn ôl arfer rhai) rhoi Sarhad ac Annwylchgarwch, yn dâl am Fwynder a Chymmwynasau.

9. Y rhai sydd ganddynt yr Awdurdodau Gorchel, a ddylent eu cyfrif eu hunain, megys Penfwyddogion Duw : Nid ydynt ar y naill law, i fod yn Ofn i Weithredoedd da, nag ar y llaw arall, i ddwyn y Cledys yn ofer ; eithr, megys Gweinidogion Duw, i ddial llid i'r hwn sydd yn gneuthur drwg, (Rhuf. 13. 4.) Ac i'r rhain, y mae'n rhaid i bôb Enaid, o fewn eu Llywodraeth hwy, fod yn ddarostyngedig, am bôb peth cyfreithlawn : (Mat. 22. 21. Act. 4. 19. Rhuf. 13. 1.) A'r neb ni wnello felly, mae efe yn gwrthwynebu ordinhad Duw, (Rhuf. 13. 2.) Rhaid hefyd ydyw i alu Teyrnedd iddyn, (Rhuf. 13. 6, 7.) a gweddio drostynt hwy, a sawl a osodir danynt ; fel y gallom fyw yn llonydd, ac yn heddychol mewn pôb Dunioldeb ac Honestrwydd, (1 Tim. 2. 2.)

10. Pôb Tad Enaid yng Hrist, a ddylei wiliad ar bôb Enaid a orchmynwyd tan ei ôfal ef ; A phregethu'r Gair, a bôd yn daer mewn amser, allan o amser, ac argyoeddi, ceryddu, annog, gyda phôb hîr-ymmaros ac Athrawiaeth ; (2 Tim. 4. 2.) Ac i'r perwyl ymma, rhaid i Esgob fod yn ddiargyoedd, yn miliadwrus, yn sofr, yn weddaidd, yn lleitengar, yn athrawaidd ; nid yn wingar, nid yn darawudd, nid yn bydr-elwa ; yn llywodraethu ei Dy ei hîr yn dda, (1 Tim. 3. 2. 3. 4.) A phôb un arall o Weinidogion Duw, yn ei Radd a'i Alwedigaeth, a ddylei (hyd lle y gallo) geisio cyrhaedd y nod ymma. A'r rhai sydd dan eu gofal hwynt, a ddylent wneuthur cyfrif mawr o honynt mewn Cariad, er mwyn eu Gwaith, (1 Thes. 5. 12, 13.) ac edrych arnynt, megys ar rai yn gwiliad tros eu Hencidiau hwynt, ac a fydd rhaid iddyn roddi cyfrif o honynt hwy, (Heb. 13. 17.) Ac yn ddiweddas, gweddio drostynt, ar i Dduw roddi iddyn Immadrodd, ac agoryd eu Genau yn hî, i yspsysu Dingelwch yr Esgof, (Eph. 6. 19. Col. 4. 3.)

11. Dy-

11. Dylêd perchen Plant ydyw, eu dwyn yn gynnar iw Bedyddio, a phan gynnyddont, i gael Confirmafion neu Fedydd Esgob, ac yn ôl hymny, i dderbyn y Cymmun Sanctaidd. O herwydd pa ham y dylaent hwy blannu yn gynnar yn eu Meddyliau, Wyddorion Gwir Grefydd, a'u cadw hwynt at eu Dyledswydd, weithiau drwy Wobrau iw gwneuthur yn fwy calonnog, weithiau drwy Geryddon a Chospedigaethau cymhesur, ond bôb amser drwy fôd iddynt yn Esampl dda; heb ūn amser eu difenwi, na dangos tofter ang-hyfreithlon tu ag attynt.

Ac ni ddylei Bendefigion a'r sawl sydd ganddynt bethau mawrion yn dyfod i mewn, arbed dim, i roddi iw Plant y dygiad goreu i fynu ac a fyddo iw gael, fel yr elont yn addas i wasnaethu'r Eglwys neu'r Deyrnas, mewn lleoedd cyfaddas iddynt; O herwydd fôd Esamplau, Gallu, Cyfoeth, a chymmeriad y cyfryw rai, yn gweithio yn egniol ar y rhai sydd danynt, neu yn perthynu iddynt; A'r rhai sydd o *râdd is*, a ddylent ofalu am ro i eu Plant, ar ryw ffordd o Ynnill eu Bywyd yn onest; a phan elont yn gymmwys i Briodi, *eu rhoi yn Briod yn yr Arglwydd*, (1 Cor. 7. 39.) a rhoddi iddynt (gyda a'u Bendith) y fath Gyfran o bethau angenrheidiol i ofod i fynu, ag a allont ei hepcor, heb law Addysc a Fforddiant; Eithr gochelyd eu cymmell nhwy, i briodi y rhai sydd gâs neu ffaidd ganddynt; rhag gofyn *Enaid Plentyn*, wedi yn llyn ei yrru i ddigio, ac i *Stat* o Brofedigaeth, *ar law ei Rhieni*, (Ezec. 3. 18.) Duw hefyd a orchmynodd i Blant garu, anrhydeddu, ac ufuddhau iw Rhieni, a gweddio drostynt, a chymorth eu hangenrheidiau tra y byddo ganddynt Allu, a chuddio eu holl Wendid hwynt: Canys, *y llygad a watware ei Dâd, ac a ddiystro ufuddhau i'w Fam, a dynn Cigfrain y Dyffryn, a'r Cwmion Eryrod a'i bwyty*, (Dihar. 30. 17.) Ac ni ddichon anfwyneiddra y Rhieni, bÿth Escusodi mor Plant, rhag cyflawni eu Dyledswyddau. Ac yn ddiweddaf,

ddiweddaſi, plant a ddylent fod yn fwynion ac yn garedig i'w gilydd, fel *Joseph* tu ag at ei Frodyr; (*Gen. 50. 21.*)

12. Da y gwnae Wŷr a Gwagedd priod ddarllen; (*Eph. 5. Col. 3. 1 Tim. 3. 1 Pet. 3.*) ac yn aml yr Addunedau a wnaethant wrth eu Priodi; ac ystyried y môd y darfu iddynt, roddi eu Crêd i'w gilydd, ar gyboedd, er Gwell, er Gwasth, er Cyfoethocwrach, er Tylottach, yn Glâf ac yn Iach, i garu a mawrhan eu gilydd. (Ac medd y ferch, *1 Isuddhan*) hyd oni wahano. *Angen hwynt*; a chan ymwrthod a phamb eraill, y cadwent eu hunain i'w gilydd, dras y hyd y byddent hyn. Nid Geiriau trefn ac arfer yn unig yw y rhai hyn, eithr myned dan Rwymedigaeth yspysol ger bron Duw a Chynnulleidfao Ghristnogion; ac yr ydym wrth eu hadrodd felly, yn ein rhwymo ein hunain yn ôl Cwrs cyfraith a Chydwybod: Ac lle y dibrisfir yr Addunedau hyn, ni Orphywys Bendith yr Arglwydd ar y teulu hwnnw.

13. Am ein dylêd i'n Cyfeillion, rhaid i ni yn y fan gyntaf, fod yn grâff iawn yn eu dewis hwy, a phan darawom wrth *un ymmyſc Mil*; Edrychwn am fod yn bŵr i'w Enaid, ac i'w Gyfrinach ef, ac am yr hyn yr ymddiriedo i ni am dano; ac am geisio cynnal ei lês a'i gymmeriad ef, dros ein holl ddyddiau, ac *na werthom mo honaw am Aur Ophir*, (*Eccles. 7. 18.*) Pwy a fedr ddarllen adroddiad Mab Sirach, am gyfaill ffals ag nas ffeiddio ef, (*Eccles. 6. 10, 11, 12.*) *T mae Cyfaill a fydd cyfranog o'r bwrdd*, (medd ef) *eithr yn Nydd dy Drallod nid crys efe*; yn dy fyd da efe a fydd fel tithen, ond pan i'th ddarostyngir yr ymguddia efe. Ac ymma, yn natad nêb, y dylei Wŷr Ardderchog, (wrth bari y dywaid y rhai? eu llaw hwynt, yr hyn a dybygont hwy fod yn rhyngu bôdd yn oreu iddynt, yn hyttrach na'r hyn a fyddo wir, neu yn addas i'w wneuthur) chwanegu hyn at eu Litani; oddiwrth ddynion gwenieithgar, a chyfeillion gau; Gwared ni Arglwydd daionus.

14. Am

14. Am y rhai a gowfont neu a roefont goel am Arian : Y rhai cyntaf a ddylent ymagnio, hyd lle y gallont, i dalu'r hyn a fyddo mewn gwirionedd a chyfiawnder yn ddyledus arnynt; a'r lleill a ddylent wilio *lindagu eu cydweision*, rhag iw Harglwydd mawr a'u Meistr adfesu iddynt hwy, yn ôl yr ūn mesur ac y mesurafom i eraill, (Mat. 18. 28, 30, 34, 35.) Gocheled y sawl fydd ganddynt Weinidogion, eu hymddwyn eu hunain yn *wallgofus*, ac megys Llewod yn eu Tai, (Dih. 16. 32. Eccl. 4. 30.) a'u hannog hwy iw miellidithio hwynt; (Preg. 7. 21.) eithr bydded iddynt yn hytrach ddangos eu Beiau, a rhoi Senn iddynt mewn Addfwynder; oni bydd Scelerder y Bai, yn gofyn iddynt *on hargyhoeddi hwynt yn llym*, (Tit. 1. 12. 13.) a rhoi iddynt Esampl dda; ac heb law hyn darparu Lluniaeth cymmws iddynt, yn eu Hiechyd ac yn eu Clefyd, a thalu yn Onest iddynt eu Cyflogau, gan gofio yn wastad *fôd eu Meistr nhwythau hefyd yn y Nefoedd*, (Eph. 6. 9.) Yr hyn beth os iawn-ystyrriant, hwy a ofalant hefyd am Eneidiau eu Gweinidogion, ac a drefnant felly achosion eu Teuluoedd, fel y caffont ryw faint o amser, i weddio ac i ddarllen o'r nailltu, ac i gyrru at Dŷ a Bwrdd yr Arglwydd.

Ar y llaw arall, Gweinidogion a ddylent wneuthur erchiad eu Meistrad, am bôb peth a fyddo cyfreithlon, *nid a Golwg-wasanaeth*, eithr mewn *fmlrwydd Calon*, megys i Ghrîst, (Eph. 6. 5, 6.) ac ymgadw rhag eu twyllo, a rhag afradloni eu Da hwynt, rhag tanu Chwedlau ar lêd, a rhag bôd yn ddiog mewn Diwydrwydd, rhag magu Cynnen yn y Teulu, neu dderbyn Rhoddion lle ni ddylent, (2 Bren. 5. 20.) a rhag efeusodi rhyw Fai trwy ddywedyd Celwydd, (Ps. 101. 7.) yr hyn fydd yn gwneuthur y Bai yn anferthach o lawer. Y pethau hyn a orchmynir i ni eu cyflawni tuag at ein Cymmydogion; mae pethau eraill a waharddir i ni: megys, 1. Gwneuthur niweid i Enaid ein Cymmydog, drwy gyltuddio a thorri ei Yspryd ef,

ef, (Dih. 15. 13.) Ie, cymmaint a chwertlin am ben, neu watwar y Gŵr Tlawd yn chwertder ei Enaid, (Eccl. 4. 6.) a rhag rhoi Cyngor drwg iddo, fel y rhoes Gwraig Jôb iŵ Gŵr, (Jôb 2. 9.) *I regi Duw a marw*; Neu, fel y cynghorodd *Ahitophel Absalom*, I fyned i mewn at Ordderch-wragedd ei Dâd, (2 Sam. 16. 21.) A rhag denu ein Cymmydog i ddrygioni, na'i gynnal neu'i yrru ef ymlaen yn yr unrhyw, (Dih. 1. 10.) fel y gwnaeth *Jonadab i Amnon*, i dreisio ei Chwaer ei hun, (2 Sam. 13. 5.)

2. Gwneuthur niweid i Gorph ein Cymmydog naill ai drwy Fwrddwr amlwg, megys y gwnaeth Cain a'i Frawd *Abel*; (Gen. 4. 8.) Neu Fwrddwr dirgel, fel y lladdodd *Dafydd Uriab*, er mwyn cael ei Wraig ef; (2 Sam. 11. 17.) ac y lladdodd *Jezebel Naboth*, er mwyn cael ei Winllan ef; (1 Bren. 21. 13.) Neu fel y lladd Puttain ei Phlentyn, er mwyn cuddio ei Ch'wilydd: Pa ryw fath ar Fwrddwr, anaml y mae efe yn diangc heb Gospedigaeth yn y Byd hwn, eithr Barn Duw a Olrhain y cyfryw Gamwedddau gwaedlyd ac anghariadus; (Gen. 9. 5. 6.) *A dymallto maed Dyn, drwy Ddyn y Tymelltir ei maed yntef*; sef drwy'r cyfiawn Swyddog, yr hwn yw'r Dialudd ar ran Duw. Mae pethau eraill yn agos o garennnydd i'r mawr Bechod hwn, megys, anafu y Tlawd anghenus, Bywyd pa un ydyw, ei fara; (Eccl. 34. 21.) ar ba achos, y dylei efe gael iawn a diwygiad helaeth.

Neu ladd ein Cymmydogion yn eu Brî a'u Henw da, pethau anwylach ganddynt gan mwyaf na'u Hoedlau. Ac am hynny, y mae *Huſtyngwyr* ac *Athrodwyr*, wedi eu cyflylltu ynghyd â Llofruddion; (Rhuf. 1. 29, 30.) megis yn haeddu *Marwo-laeth*; (Adn. 32.)

3. Ni a ddylem fôd yn ddiniweid hefyd, am Wraig neu Dda ein Cymmydog: Sêf, ymgadw rhag gwneuthur niweid iddo yn ei Wraig, y nesaſ o'i holl Gyfeillion ef, drwy ei llygru a'i hudo hi i Welu diethr, ac felly ei speilio hi o'i Diniweidrwydd, a'i Gŵr o'i Serch hi; hyn a bair

bair gyddaredd eiddig yn y Gwr; (Dih. 8. 34.) ac fydd yn fynych, yn achos o gynnig, at be-
thau geirwon, ac o lwyr-ddinistr Teuluocedd cy-
fan. Ymhellach, ni ddylem ni wneuthur niweid
iddo, yn ei Stât; Eithr, er ei fod yn Elyn, os cy-
farfyddwn a'i Eidion yn myned ar Gyffrgoll, rhaid i
ni ei ddychwel ef adref iddo; neu, os gwelwn ei Af-
fyn yn gorwedd tan ei plawn, rhaid i ni ei gynnor-
thwyo; (Exod. 23. 4, 5.) llai o lawer y dylem ni
ledratta oddiarno, ei Anifelliad, ei Arian neu'i
Dda, neu Speilio ei Dai neu'i Diroedda, neu
wneuthur Cam ag ef, drwy Gribddeilio, llogi,
neu orthrymmu; yn enwedig, ni ddylem fyned i
Feusydd yr Imddisaid; (Dih. 29. 10.) na llwyr-
fwrta Tai gwagedd Gweddwon; (Mat. 23. 14.)
Ac ymma cymmered Gwyr ofal a gwiliant, fel y
mae iddynt ateb hynny i Farnwr y Byd; Tywy-
fogion a Gwyr Mowrion, rhag iddynt gam-arfer
eu Gallu; Gwyr Dysgedig a Doethion, eu Gwy-
bodaeth a'u Cyfarwyddyd; Barnwyr a Swyddog-
ion Cyfiawnder, y Swydd a'r ymddiriedwyd i-
ddynt am dani; rhag iddynt, meddaf, ei cham-ar-
feru; i Wro Barn. (Edrychwch Doeth. 6. r. hyd y 7.)

Yn ddiweddaf, ni ddylem dwyllo, neu fyned
tros ben ein Cymmydog, ym mhethau ymddirie-
dig i ni am danynt; nac ym mhrynnu a gwerthu.
Ac ymma bydded i bôb Gardian, Goruwchwiliwr,
a Gwasnaethydd arall, i ba rai yr ymddiriedwyd
neb-rhyw Swydd neu Bêth am dano; pawb ac Sy'n
prynnu a gwerthu, ac hyd yn nôd Chwaryddion,
holi eu Cydwybodaau eu hunain yn dôst, a lle y gwe-
lont wneuthur o honynt Gam a neb, bydded i-
ddynt ddilyn Esampl Zaccheu; (Luc. 19. 8.) a
phryffuro i dalu adref, ac i wneuthur iawn Syber
hyd lle y byddo yn eu meddiant, ac y cyrhaeddo
eu gallu hwynt; Ni faddeuir mo'r pechod, nes
y rhoddom yn ôl, hyd y gallom, bôb elw Anghy-
fiawn.

4. Ni ddylem ni mor ymddial ar ein gilydd;
canys nid yw neb rhyw-ddyn addas, i farnu ac i
golpi

gospi hefyd yn ei Achos ei hŷn. *I Dduw y perthyn Dial*, (Rhuf. 12. 19.) Ac i'r Awdurdodau a ordeiniodd efe, (Rhuf. 13. 1. 4. 1 Pet. 2. 13, 14.) Mae Crist yn gofyn arnom ni faddeu, fel yr ydym yn gobeithio cael Maddeuant; *Canys oni faddeuron i ddynion eu Camweddau, ni faddeu ein Tâd Nefol mo'n Camweddau ninnau*, (Mat. 6. 14. 15.)

Os dŷn a myr y pethau hyn, gwyn ei Fyd ef, os efe a'u gwna hwynt, (Io. 13. 17.) heb Ragrith, (Phil. 1. 10. Iac. 3. 17.) Na chlaearwch, na dewis y naill a gadel y llall, (Ps. 119. 6. Luc 1. 6.) a pharhau i wneuthur yr hyn sydd dda, dros ei hŷll fywyd: Yna nid yn ofer y gobeithia y cyfryw Ddŷn; (Mat. 24. 13. Rhuf. 2. 7. Dat. 2. 10.) o herwydd, yr Efengyl sydd yn dyscu pŵb dŷn, *i wadu annw-ioldeb a Chwantau bydol, ac i fyw yn sŷbr, yn gyf-iawn ac yn Dduwiol, yn y byd sydd yr awron*; sydd hefyd yn eu cyfarwyddo *i ddisgwl am y Gobaith gwynfydedig, ac ymddangosiad Gogoniant y Duw mawr, a'n Iachawdwr Iesu Ghrîst*, (Tit. 2. 11, 12, 13.

P E N N O D. 3.

Ingylch y Pethau y mae Cristion i'w Hofni a'u Gobeithio.

Rhaid 'ym i'r neb sydd yn dysod at Dduw, Gredw, nid yn unig, ei fôd Ef, a'i fôd yn Obrwyr i'r rhai sy'n ei geisio ef; (Heb. 11. 6.) Ond hefyd, *ei fôd yn Gosprwr Drwg-Weithredwyr*, (Rhuf. 2. 9.)

Fe fygythiodd Duw y rhai Anufuddgar, â phŵb math ar Farnedigaethau Ofnadwy, trymach yn y Clorian na holl fyrion ac Anifeilaidd Bleserau pechod, (Deut. 28. 15, hyd y 68. Ps. 11. 6. Rhuf. 2. 9.) A Christ a ddyweid yn y Diwedd wrth y rhai diedifeiriol, *Ewch oddiwrthif rai melldigedig i'r tân tragwyddol yr hwn a baratowyd i Ddiabol, ac i'w Anglyion*, (Mat. 25. 41.) Y mae Duw hefyd yn annog ei hŷll Weision ef, ag addewidion o wobrau tramawrion, (Deut. 28. 1. hyd y 15. Ps. 11. 7. Marc 10. 30. Rhuf. 2. 7. 10.) ar ba rai y gallant *hwy e-drych*, (Heb. 11. 26.) O herwydd iddo ef er mwyn

haeddedigaethau ei Fab eu gaddo hwy iddynt, (*Rhuf. 8. 17. i Io. 5. 11.*) Ac megys y dangosodd efe ei hŷn yn rallawn drwy wneuthur y cyfryw Addewidion, felly 'fe a'i dengys ei hŷn yn gyfiawn hefyd, yn eu cyflawhi hwynt: *Ni attal Efe ddim daioni oddiwrth y rhai Cyfiawn, (Ps. 84. 11.)* Ac, mae i *Dduwioledeb addewid, o'r Byd fydd yr awron, ac o'r hwn a fydd: (1 Tim. 4. 8. i Io. 2. 25.)* Yn y Bywyd hwn, 'fe addawodd Duw i wir Ghriftnogion, Drugareddau amserol ac Ysrydol; Am drugareddau amserol, y mae Efe yn rhannu y rheini ymmŷf ei Blant, fel y bo mwyaf buddiol iddynt, fel y gallont droi yn Fendithion iddynt, ac nid yn Faglau; ac Efe a sicrhaodd i'r sawl a'i Carant ef, y gwnae efe i bôb pêth gydweithio er daioni iddynt, (*Rhuf. 8. 28.*) Y mae Efe hefyd yn eu bendithio a bendithion Ysrydol Yngbrîst, (*Eph. 1. 3.*) Trwy ei Sanctaidd Ysryd yn cydweithio a'r moddion o Râs a drefnwyd i ni dan yr Efengyl, ac a didwyll ymgais Dynion eu hunain, y mae ef yn goletio eu Meddyliau, yn iachau'r Ewyllys, yn gwareiddio eu Dymuniadau a'u Gwyniau, ac yn sancteiddio'r holl Ddŷn. Y mae yn rhagflaenu Drygioni, ac yn dwyn daioni o hono; Y mae'n rhoddi Grâs i edifarhau; Y mae yn canniadhau Maddeuant; Y mae'n gweithio ynom Ewyllysio a gweithredu, tra bo'm ni yn gweithio allan ein Hiechydwrriaeth ein hunain drwy Ofn a Dychryn; (*Phil. 2. 12, 13.*) Y mae'n ein cynnal dan bôb Blinderau; ac yn sancteiddio ein Cystuddiau i ni; Y mae'n rhoi i ni Rym i wrthsefyll Profedigaethau; ac yn ein rhyddhau oddiwrthynt yr amser a'r ffordd a welo efe yn dda; Y mae'n rhoi i ni y fath Dangnheddyf a'r na ddichon y Bŷd hwn na'i roi i ni, na'i ddwyn oddiarnom: Y mae'n gwneuthur Dŷn yn ddedwydd, yn Fyw ac yn Farw hefyd. Ar ôl ei Farw, y mae'n gwaredu Dŷn rhag y Lloscfeydd tragwyddol a phôb trueni yn Uffern; ac yn gwobrwyo ei fyr a'i sal Wasanaeth ef, a bywyd Tragwyddol, (*1 Io. 2. 25.*) Nid 'yw yn rhoddi Grâs yn unig, eithr Gogoniant hefyd, sef, Tragwyddol Ogoniant

*goniant y Nefoedd, (Eph. 4. 7. i Thes. 2. 12.) Y mae'n derbyn Eneidiau y Ffyddloniaid, wedi dar- fod eu rhyddhau oddiwrth faich y Cnawd, i La- wenydd a Dedwyddyd, (2 Cor. 5. 8. Phil. 1. 23.) Ac ym mawr Ddydd y Farn, y cyfyd Efe y Corph marwol hwn, (Io. 6. 44. i Thes. 4. 10.) ac a'i cyf- newidia ef, fel y gwneir ef yn unffurf a Chorph Gogo- neddus Crist, (Phil. 3. 21.) ac a'i cyssyllta ef eil- waith a'r Enaid, ac felly a wneiff yr hôll Ddŷn dros byth, yn ddedwyddol ac yn fendigedig. *Ni welodd Llygad, ac ni chlywodd Clûst, ac ni ddaeth i galon Dyn* (i ymgyffred yn hollawl) *y pethau a ddar- parodd Duw i'r rhai a i carant Ef, (1 Cor. 2. 9.)* A hyn i gŷd am gyflawni ond *gwasanaeth rhesymmol*; (Rhuf. 12. 1.) ymha wasanaeth, y mae Duw he- fyd yn ein Cynnorthwyo. Yn awr, yn gymmaint a'n bôd ni drwy natturiaeth, yn myned yn fyw- iocchach i ymryffon a'n lludded ar ein Taith, pan fôm yn disgwil Hyfrydwch mawr pan orphennom ein helynt; a bôd Duw yn annog pob Cristion drwy'r fâth *Addawidion mawr iawn, a gwerthfawr*; (2 Pet. 1. 4.) Mae'n sefyll ar bôb ūn o honom, *ymlanhau oddiwrth bôb Halogrwydd Cnawd ac Yspryd, gan berffeithio sancteiddrwydd yn ofn Duw, (2 Cor. 7. 1.)* ac yna gwedi cael *ein ffrwyth yn sancteidd- rwydd, y cawn y diwedd yn Fywyd Tragwyddol, [Rhuf. 6. 22.]* Trwy Iesu Ghrift ein Harglwydd. *Amen.**

P E N N O D 4.

Rhai GWEDDIAU iw Harferu gan Ghrïstion yn ei Deulu neu yn ei Sfaell.

Gweddi iw harferu yr amser a fynnir o'r Dydd, yn enwedig Nôs a Boreu.

A phan adroddir y Weddi hon fydd neslaf yn canlyn, neu ūn o'r lleill ar osteg yn y Teulu, rhaid ydyw dywedyd *Nyni*, yn lle *Myfi*; *Ein* yn lle *Fy*, *Idym* yn lle *Idwys*, &c. oblegyd y bydd mwy nag ūn y prŷd hynny yn Gweddio.

O Sanſteiddiafa Bendigediccaf Arglwydd Dduw,
 Creawdr mawr y Nêf a'r Ddaiar, a Thad
 graſuſaf a thrugaroccaf Dynol-Ryw yn dy Fab
 Ieſu Ghrift: O'th fawr warder di yn unic, y
 mae'n dyfod i Blant Dynion gael ymddangos
 ger dy fron di, Yr hwn wyt o anfeidrol Allu a
 Phrydferthwch, ac yn *gwneuthur yr hyn a fynnych di*
ymhob man. Yr wyfi, a minnau yn llwch ac yn
 lludw, yn ufudd yn cydnabod y Ddylêd fydd ar-
 naf i Ti, fel yr ydwyf o nifer dy Greaduriaid Ti,
 ac hefyd yn Aelod arbennig o Eglwys Ghrift. Ni
 fedrai ond cywilyddio, pan feddylwyf faint ith
 anghofiais, a'm hanniollgarwch i Ti, yr hwn, er
 pechu o honof cyn amled ac mor orthrwm ith er-
 byn, ar Feddwl, Gair a Gweithred, a thrwy An-
 wybodaeth, Camſynniad a Rhyfyg hefyd, am
 harbedaiſt hyd yn hyn, heb fy llwyr-wrthod yn
 dragywydd, fel y gallaſit wneuthud yn gyfiawn.
 O Arglwydd, mae'n Edifar gennyf; bydded
 gwiw gennit Ti dderbyn fy Ymddarostyngiad i.
Arglwydd, yr ydwyf yn Credu, cymmorth Di ſyng-
wan Grediniaeth i. Maddeu fy hôll Bechodau a
 aethont heibio, er mwyn Haeddedigaethau fy
 ngharedig Achubwr; a chadwed dy Râs di hi,
 rhag dy ddigio rhag-llaw. Ac wedi bôd mor raf-
 lawn a hyn wrth fy Enaid, bydd drugarog hefyd
 wrth fy Nghorph; a channiadha i mi y fath Ddi-
 wallrwydd o bethau angenrheidiol iw gynnal ef,
 ac a weli Di yn dy fawr Ddoethineb yn fwyaf
 buddiol i mi; a gallu o honof arferu Confforddïau
 y Bywyd hwn, a'r cyfryw Gymmedroldeb a So-
 breiddrwydd, fel na chollwyf mo'm hawl mewn
 Bywyd amgenach pan *ddattoder y Babell ddaiarol*
hon. Ymchwel oddiwrthyf bôb Drwg, yn enwe-
 dig Pechod: A lle y gwelocht Ti hi, o achos
 Gwendid neu Lygredigaeth fy Natturiaeth, yn
 fwy tueddol i gwympo; yna ymddangofed gallu
 dy Râs Di, yn ſynghadw a'm hachub i. Ymhell-
 ach, mi a attolygaf i Ti, O Arglwydd, na enyn-
 ner dy Ddigofant i'm herbyn i'm coſpi yn y Bÿd
 hwn;

hwn; Ond os fy Mhechodau ath ddigiasant cyn belled, fel na chlowi arnat fy llwyr-arbed, *Gwne-ler dy Emyllys di*; Eithr hyn yn unig a eifynnias yn oftyngeiddiaf, er mwyn holl ryglyddon Dioddefaint dy anwyl Fab, fod i Ti fy ngwared oddiwrth dy *Lid*, ac oddiwrth Farnedigaeth Dragwyddol; ac o'th fawr ddaioni fy nwyn i Fywyd Tragwyddol, trwy yr unthyw Iesu Ghrifft ein Harglwydd. *Amen.*

Elstyn dy arferedig ddaioni nid yn unig i mi bechadur truan, eithr hefyd i holl Ddynol-Ryw. *Adwaener dy ffordd ar y ddaiax, a'th Iechydoriaeth ymhlâch yr holl Genhedloedd.* Bydd rasilawn wrth Eglwys gyffredinol Crist; yn bendisaddeu bendithia'r Teyrnasoedd hyn, a'r rhan honno o'th Eglwys a blanwyd ynddynt; ac yn y rhain, bendithia yn neillduol ein Goruchaf Arglwydd Frenin; amlha ei ddyddiau, a llwydda ei Lywodraeth arnom: A chyd ag ef bendithia'r holl Frenhinol Heppil. *Dyro râs i'r holl Bennaethiaid, Boddigion a Swyddogion, fel y byddo i Uniondeb, Trugaredd a Gwirionedd flaguro yn ein plith ni, ac na bo gwaedd yn ein Heolydd.* Bendithia ein holl Fugeiliaid ac Athrawon, a bydded i bôb ymgais o'r eiddynt ar lês Eneidiau, fyned yn llwyddianus. Edrych i lawr mewn Trugaredd ar bawb sydd dan Gystuddiau; Bydded iddynt ymddarostwng ac ymroi yn hollaw, i'th sanctaidd Emyllys di; a rhynged bôdd i Ti yn dy amser da dy hûn, wneuthur pen dedwyddol am eu holl Ddioddefiadau. Bydded er daioni iddynt fod o honnynt yn dy Yicol di. Nertha y rhai da a rhinweddol, drwy eu cynnysgaedu hwynt ac ychwaneg o'th *Râs*; a thywys Di bôb Pechadur i Edifeirwch. Cadw bawb a'r sydd yn ymdaith ar Fôr neu Dir: A bendithia i'w pawb yn ei Galwedigaethau; O llwydda waith eu dwylaw. Bendithia, O Dduw daionus fy Ngheraint a'm Caredigion. Newidia Galonau, a phardyna, fy Ngelynyon: a rhanna a'r bôb *Strât a Grâdd* o Ddynion, yn ôl fel
y

y byddo mwyaf llefol a buddiol iddynt. Yn ddiweddaf, yr ydwyf yn bendithio a moliannu dy Sanctaidd Enw, am yr holl Drugareddau a ganniadheiaist i mi, ac i bôb Dŷn, er mwyn dy anwyl Fab Crist Iesu. Yr ydwyf yn dy foliannu am ei ryfeddol, Anedigaeth, Fuchedd, Farwolaeth, Adgyfodiad ac Efcynniad; ac am ei Erfyniad ef drosom ar dy Ddeheulaw di; ac am anfon y Glan Yspryd i'n plith; ac am ymddiffyn dy Eglwys ymhôb Oesoedd; am Esampiau da yr holl Wŷr a'r Gwagedd Sanctaidd a aethont o'n blaen ni; ac am y moddion o Râs ac am Obaith Gogoniant. Yr ydwyf hefyd yn dy fawrhau, am fy Iechyd, Nerth, Ymborth a Dillad; am fy Nghynhaliaeth i, a'm Ceraint, a'm Cyfneifeidiaid, ac am holl Gonfforddiau y Bywyd hwn: Gan erfyn arnat yn oftyngedig, roddi i ni ôll Râs i fyw mor Dduwiol, mor Sobr, ac mor Gyfiawn yn y Bŷd sydd yr awron, fel y bo i ni ar ôl diweddu y fuchedd hon, allu dyfod i'r Llawenydd tragwyddol hwnnw, *yr hwn a baratoist i bamb a'th garant di; trwy Iesu Ghrif ein Harglwydd. Amen.*

Pan wneir defnydd o'r Weddi hon ar Foreu, dywedwch yn chwaneg yr hyn sydd yn canlyn.

O Dduw, yr hwn drwy dy ddaionus Ragluniaeth, a wiliaist drosod y Nôs a aeth heibio, rhynged bôdd i Ti fy nghadw y Dŷdd hwn hefyd; ymddiffin fi trwy dy alluog Nerth rhag pôb pêth niweidiol, a dyro i mi bôb pêth angenrheidiol i'm Henaid a'm Corph; a llwydda'r hyn a gymmerwyf mewn llaw; trwy Iesu Ghrif. *Amen.*

Eithr at y Weddi o'r blaen, wrth ei hadrodd yn yr Hwyr, chwanegwch yn llyn: Bydded i Ti, O Dduw, fy nghadw a'm hymddiffyn i y Nôs hon, a'r hyn ôll a roddaist i mi o'th ddaionus Ragluniaeth, rhag pôb Pericl; a dyro i mi y cyfryw Hŷn a gorphywys cwnffwrddus, ac a'm gwnelo yn gymhwysach i'th wasnaethu'r Dŷdd sydd nessaf, trwy Ghrif. *Amen.*

Diweddwch y Gweddïau hyn, fel y mae'n canlyn ymma. Ein

Ein Tad yr hwn wyt yn y Nefoedd; sancteiddier dy Enw; Deued ty Deyrnas. Byd dy 'wyllys ar y Ddaiar, megys y mae yn y Nefoedd. Dyro i ni heddyw ein Bara beunyddiol. A maddeu i ni ein Dyledion, fel y maddeuwn ni i'n Dyledwŷr. Ac nac arwain ni i Brofedigaeth; eithr gwared ni rhag Drwg. Canys eiddot ti yw'r Deyrnas, a'r Gallu, a'r Gogoniant yn oes Oefoedd. *Amen.*

Rhâd ein Harglwyd Iesu Ghrift, a Serch Duw, a Chymdeithas yr Ysryd Glan, a fyddo gyd a mi yr awron, ac yn dragywydd. *Amen.* (2 Cor. 13. 13.

Paraphras, neu Eglurhâd byrr ar Weddi'r Arglwydd, i'r arferu pan fynner, yn Weddi. [Y Rhagymadrodd.]

O Arglwydd, Creawdr a Cheidwad pob Dŷn, y Nef ym dy Orseddfaingc, a'r Ddaiar ym Troedfaingc dy Draed ti; (Yr Erfynniad 1.) Gwir ewyllys ein Calonnau ydyw, fôd ith Enw di gael i ogoneddu gennym ni, a chan yr hôll Fŷd; gan brofi o honom cyn amled, mor fawr, mor ddoeth, ac mor drugarog wyt Ti. (Yr 2.) Llywodraetha di Ynghalonnau hôll Ddynol-Ryw trwy dy Râs, ac felly cymhwysa hwy ith Deyrnas o Ogoniant. (Y 3.) A chan fôd dy Ewyllys di, yn sanctaidd, yn gyfiawn, ac yn ddoeth; bydded i ni ymma ar y Ddaiar, ufuddhau iddo ymhôb pêth; mor barod ac mor firiol, ac y mae'r gwynfydedig Angylion eu hunain yn gwneuthud; yr rhai ydynt yn sefyll ger dy fron Di, ac yn cyflawni yr hyn a orchmynocht iddynt. (4.) Os, rydi ni'n ceidw derfydd am danom ôll. Yr ym ni gan hynny, yn ufudd yn attolygu i Ti, roddio honot i ni bôb pêth angenrheidiol i'n Heneidiau a'n Cyrph; a rhoi i ni'r Fendith o fedru gwneuthur iawn ddefnydd o honynt: Yr ym ni, gwir yw, yn anheilwng, drwy ein hamrafaelion Bechodau, o'r cyfryw Drûgareddau; Eithr, (5.) Mae'n gofyingedic o-baith, y bydd i Ti o'th dyner dofturi, faddu eu i ni bôb pêth a wnaethom ith erbyn, fel yr ym ni yn gwir faddu i bawb, am a wnaethont i'n herbyn ninnau; gan ddeisyfu
arnat

arnat hefyd ychwanegu yn om y Cariad hwn.
(6.) Ac ar ôl maddeu i ni yr hyn oll a aeth heibio,
rhynged bôdd i Ti rod-di i ni ymhellach, ûn Dru-
garedd arall; sef ein cadw rhag dy ddigio mwy-
ach; eithr naill ai ein rhagflaenu ni drwy dy Rag-
luniaeth, rhag syrthio i Brofedigaethau, neu ein
cynnorthwyo ni felly ath *Râs* fel y gallom eu
gorchfygu. Gwared ni rhag pôb pechod ac an-
wiredd, a rhag hôll Drueni y Bywyd marwol
hwn, hyd lle y gwellocht Ti yn gyfaddas i ni; a
rhag Angeu Tragwyddol.

[Diweddglo'r cwbl.] Gwranddo ni ac yn rasol at-
teb ein Deisyfiadau, Canys tydi ydyw'r Brenin
mawr, o anfeidrol Gadernid; i'r hwn y mae'r hôll
Ogoniant, am dy ddaioni ath drugaredd, yn ddy-
ledusiw rod-di yn oesoesoedd; Amen. Poed Gwir.

Ar Ddydd yr Arglwydd, cyn myned i'r Eg-
lwys, rhowch at y Weddi gyntaf honno, yr hon
fydd yn canlyn.

Gan fôd gyda gostyngedd drwydd a diolchgar-
wch, yn deimladwy 'oth anfeidrol Ddaioni di, O
arglwydd, am fôd yn wiw gennyt, adel i ni dy
Greaduriaid anheilwng, Sathru dy Gynteddau;
Yr ydwyf ar fedr myned ith Dŷ di, i gynhyrchu
i ti yno fy Enaid a'm Corph yng Nghynnullleidfa'r
Saint. O *Nesâ* attafi, yr hwn 'wyf yn cydtynnu
ru ag attat ti, Ynghymdeithas sanctaidd Proffess-
wyr y ffydd Gristianogawl. Bydded ith Sanct-
aidd Yspryd felly ofod a llywodraethu fy Meddwl
am Calon, fel y byddo i mi graffu a dal Sulw yn
ddifrif ac yn ddefosionol, ar bôb rhan o'th Wafa-
naeth di, fy Nuw; fel y gallwyf dy glodfori di
yn Llawen, a gweddio arnat yn Ddyfal, a gwr-
ando a derbyn dy Air di a dyledus Barch. By'd
gwiw gennyt ddangos yn llownach i mi fy Nyled-
iwydd, a thaclu ac unioni, yr hyn fydd allan o'r
ffordd ynof, ac hyfforddio a chadarnhau fy Mwr-
iadau am Hamcanion da ynof, a'm cynnorthwyo
rhag llaw, fel na ddiogwyf yn gwneuthur daioni;
Môdd, gan fyned felly well well Beunydd drwy
Gym-

Gymmundeſt a thi, y gallwyf o'r diwedd, fyned yn gyfryw ūn ag a glöwi di arnat, ei garu a'i hoffi ymma, a'i obrwyd ym mawr Ddydd yr Arglwydd Ieſu. *Amen.*

Ar ôl dychwelyd o'r Eglwys, gweddiwch yn llyn.

YR ydwyf eilwaith yn dy addoli di, O arglwydd y Bywyd a'r Gogoniant, ac yn erfyn arnat yn oftyngeiddiaf, dderbyn o honor yr Anrheg a wneuthym i ti o'm Henaid am Corph, ynghyd a Mawl a Gweddiau ar gyhoedd yn y Gynulleidfa. Pardyna'r hôll Feddyliau drwg neu gyfeiliornus, a phob Gweithred neu Agwedd anweddus, a'r a fŷm yn euog o'honynt; wrth dy Wafhaethu di: Maddeu yn drugarog fy hôll Gamweddau, a chynysgaedda fi a rhad dy Lân Ysbyd. Cynnal ynof yn wastad, ym mha le bynnag y byddwyf, ac ar bôb achosion; lawn a Chrefyddol Ymfynniad o honor ti. Argrapher, o Fendigedic, Ieſu, mi a attolygaf i ti; dy Sanctaidd Gyfreithiau yn ddyfnâch fŷth yn Fynghalon: O na fedrwn goſio, pob Gwirionedd a'r a glywais y dydd hwn, mor ſiccr, ac i allu fy ngwneuthud yn fwy diwyd yn fy Ngallwedigaeth, yn fwy buddiol f' Ymarweddiad, yn barottach i dalu fy Nyled im Cyneſeſiaid, ac yn ſodlonach ymhob Cyflwr; Modd, *gan redeg felly ffordd dy Orchmynion*, y gallwyf yn y diwedd, gyrhaeddyd dy radol Addewidion, a chael fy ngwneuthud yn gyfrannog oth Dragwyddol Deyrnas; trwy Ieſu Grist ein Harglwydd. *Amen.*

Gweddi im barferu gan ūn o'r neilldu, ſŷar fedr myn'd i dderbyn Conffirmaſiwn, neu Fedydd Eſcob.

OHollalluog Dduw a thrugaroccaf Dâd, o rafuſol Ragluniaeth pwy ūn, y daeth i mi gael fy nerbyn trwy Fedydd ith Lân Eglwys; pardyna, myn a attolygaf i ti, fy hôll Drosieddiadau o'r Cyſammod Sanctaidd hwnnw, a wnaethym a thi y pryd hynny; a chan fy môd i weithian, yn myned fy hŷn ynghylch adnewyddu yr Adduned

a wnaethpwyd yn fy Enw ei yn fy Medydd ; O cadarnhâ fi felly, a holl Radau dy *Lân Yspryd*, fel y byddo i mi o hyn allan, Broffessu dy Sanctaidd Grefydd di yn ddihafarch, a bôd fy Ymadrodd, fy Meddyliau, a'm Buchedd, yn gyfryw ac a weddei i wir Aelod o Grist. Dyro i mi *Râs* i farwolaethu, fy hôll Ddrwg-nawfiau am Gwyniau llygredig ; ac beunydd i fyned rhagof *ymhob Rhinwedd dda a Buchedd Dduwiol*, fel y derbynnywyf ar y diwedd *gyflawnder fy Ngobaith, sef Iechydwrïaeth fy Enaid*, drwy Haeddedigaethau Iesu Grist ein Harglwydd. *Amen.*

Ffurf o Ddiolchgarwch, yr hon a ellir ei harferu gan Un ar ei ben ei hunan, ar ôl Confirmasiwn, neu i Gadarnhau gan yr Esgob, yn y Ffydd Ghrïstnogawl.

O Rasufaf Dduw, yr hwn wyt yn cadw Cyfammod a'r rhai ath garant Di, ac a rodiant gar dy fron a'u holl Galonnau ; Yr wyf yn Addoli ac yn Moliannu dy Enw Sanctaidd Di, am y Daioni Mawr a wnaethost i mi bôb amser er pan i'm ganwyd. Yr wyf yn dy Fendithio di mewn modd enwedigol, am *fy nerbyn i Gynnullaiddfa Praid Crïst* ; ac am gadw f' Einioes, tan y cheffais fwynhau'r Adeg ymma, o Adnewyddu'r Addunedau Sanctaidd, a wnaed wrth fy Medyddio. O bydded i Ti, drwy *Râd* dy *Lân Yspryd*, yr hwn sy'n myn'd gyd ag Ordinhadau d' Eglwys ; feilly Buro fy Nghalon, a hwylio ei holl Gynhyrfiadau, fel y byddo i mi bôb amser, *fym yn Dduwiol ac yn Ghrïstnogol*. Caniadha fôd i mi, gan fôd yn arweinedig gan ei Sanctaidd Ysprydoliaeth ef, Broffessu dy Wirionedd di yn wastadol hyd ddiwedd f' Einioes ; a chadw Cydwybod ddirwystr tu ag attat Ti, a thu ag at Ddynion, ac ymhôb pêth o'fod *fy Ffordd* (drefnu fy Ymarweddiad) yn iawn : Fal felly, gwedi darfod *fy mhlannu trwy Fedydd yng Nghyffelybiaeth Marwolaeth Crïst*, a darfod i mi rodio yn Newydddeb Buchedd yng Nghyffelybiaeth ei

ei *Adgyfodiad* Ef; y caffwyf ar y diwedd fôd yn gyfrannog o Fywyd Tragwyddol, trwy'r hwn fy'n Byw ac yn Teyrnafu gyd a Thi a'r Yspryd Glan, Fy'd heb ddiwedd. *Amen.*

Gweddi cyn myned i gymmeryd Supper yr Arglwydd.

O Dduw Sanctaidd, cyfiawn a thrugarog, oth Drugaredd di yn unig y mae, na ddarfu am danaf; ac o herwydd na phalla dy *Dofstriaethau* di. Myfi a haeddais am dy Ddigio cyn fynyched, dy *Lyd* a'th Gynddaredd eithaf i'm herbyn; ac etto, Wele, ni'm harbedais yn unic, eithr weithian a'm gwahoddais hefyd, i ddyfod i adnewyddu'r Sanctaidd Gyfammod hwnnw, a dorrais i mor aml ac mor gywilyddus. Nid ydwyf deilwng cymmaint ac o'r Bara beunyddiol fydd yn cynnal fy Nghorph; pa fôd gan hynny y rhyfygaf gyrchu at dy Fwrdd Sanctaidd Di, i fôd yn gyfrannog o'r Bara Bywyd hwnnw, yr hwn a baratoist i fôd yn Ymborth i Eneidiau Duwiol a Sanctaidd? Mae fy Euogrwydd, gwir yw, O Arglwydd, yn gwneuthud i mi arswydo dyfod, ac etto, yn gwneuthur i mi hefyd na fedrwyf aros ymmaith na sefyll draw: Canys ym mha lê y golchir ymmaith Aflendid fy Enaid, oddieithr yn Ffynnon Gwaed dy Fab di? Y gwaed hwnnw yn unic, yr hwn a dywalltwyd er madddeuant Pechodau, a ddichon dynnu ymmaith ei hôll frychni hi. Ymma gan hynny, a chitheu mor rallawn a'm gwa'dd i, yr ydwyf yn dyfod, dan obaith y bydd i Ti, yn dy anwyl Fab, fy nerbyn i a'm Gwasanaeth. Ac i'r perwyl hwnnw, bydded i Ti baratoi fy Nghalon i gyfeirio attar. Anadled dy Lan Yspryd i'm Henaid y cyfryw Fyfyrdodau sanctaidd, a'r fath Gynhesrwydd defofionol, ac a weddei i un yn cōffhau Marwolaeth Mab Duw, yr hwn a archollwyd am ein Camweddan, ac a ddryllwyd am ein Hanwireddau ni. O bydded ynof y fath Gystudd Calon, ar fath ffeiddra o Bechod; fel y byddo gâs gennyf o hyn allan,
bôb

bôb gau lwybr, neu feddwl am bechu, a dewis
 goddef pob pêth, yn hyttrâch na diystyru golud
 ei Ddaioni a'i Gariad ef. Ac wrth atgoffa Cariad
 fy Ngwaredwyr Bendigedic, yn marw drosol fi
 Bechadur, na bydded i mi byth ollwng dros gôf,
 fôd yn Gariadus tu ag at bôb Dŷn, nid yn unig
 tu ag at fy Ngharedigion, ond tu ag at fy Nge-
 lynion hefyd. Nerther a chryf-haer pob Grâs ynof,
 fel y gallwyf dy wafnaethu di yn ddiidwyll ac yn
 gymmeradwy, holl ddyddiau fy Mywyd, *gau ber-*
ffeithio Sancteiddrwydd yn dy Ofn di. Cyflawna, o
 Arglwydd grasfol, fy hôll Ddymuniadau, a
 channiadha, gael o honof fôd yn gyfrannog ym-
 ma, o'r Lleshad sydd iw gael oddiwrth fendige-
 dig Gorph a Gwaed Crist ac o'i Ogoniant ef
 mewn amser, trwy Haeddedigaethau yr unrhwy,
 ein Iachawdwr Iesu Grist. *Amen.*

Gweddi iw harferu ychydig bâch cyn derbyn y Cymmun.

O Fendigedic Arglwydd Iesu, yr wyf yn coffa
 gyda phob gostyngeddwrwydd, a Chariad, a
 Diolchgarwch; y modd y rhwygwyd dy Gorph
 Sancteiddiol di, ac y tywalltwyd dy werthfawr
 Waed dros Bechaduriaid; ac yr ydwyf wedi dy-
 fod yr awron, i dderbyn y Bara a'r Gwin ymma,
 y rhai a ordeinai't ti yn Arwyddion, i ddangos
 ac i ofod allan dy Farwolaeth. O bydded i'r A-
 berth hwnnw a wnaethost unwaith, pan offrym-
 maist dy Gorph Bendigedic ar y Groes; weithio
 yn rymmus ac yn gyflawn i waredu fy Enaid a'm
 Corph. Dymma'r pêth y mae fy Enaid yn hir-
 aethu ac yn sychedu am dano; O na anfoner fi
 ymmaith yn wâg neu mewn Eisiau. O moes dy
 gael di dy Hŷn, a chyd a Thi, dy Sanctaidd Ys-
 pryd i gymmeryd meddiant ynof; a bydded i mi
 wybod a deall ei fôd Ef yn preffwyllo ynof yn
 wastad, drwy gael y Nefol Radau hynny yn ym-
 gynhyrfu yn fy Enaid, y rhai ydynt fendigedig
 ffirwythau ac effeithiau yr Yspryd hwnnw. Dffro
 fy Edifeirwch, ychwanega fy Ffŷdd; Ennyna fy
 Nghar-

Hghariad, fy Niolchgarwch a'm Duwioldeb;
bydded i mi gyfrannogi yn weddus ymma o'r
Swpper Sanctaidd di; ac yn ôl hyn o Lawenydd
dy Deyrnas, trwy Ghrist Iesu. *Amen.*

Gweddi ar ôl derbyn y Cymmun.

O Dduw grâsufaf a llawn o bôb Gogoniant, yr
wyf yn talu i Ti holl foliant a diolch, am
dy anfeidrol Drugareddau tu ag attom ni Blant
Dynion; ac yr ydwyf yn deisyfu yn bendisaddeu,
fendithio a mawrhau dy Enw Sanctaidd, am dy
ryfeddol Gariad, yn anfon dy anwyl Fab i farw
dros Bechaduriaid; ac am y mawr Râs a gariad-
heiaist i mi dy oftyngedig *was*, drwy roddi i mi
Siccrwydd newydd o Hawl yn y werthfawr Far-
wolaeth honno, gan roi o honot i mi gennad i
fôd yn gyfrannog o'r Sacrament sancteiddiol, a or-
deiniaist er Côf am dani. O na bydded i mi bŷth
anghoso, mor hyn a wnaethost dros fy Enaid!
Eithr ei alw i'm côf ym mhôb gweithred o'm
Bywyd, fel y byddo megys Ffynnon ynof o U-
fuddod hollawl i Ti, tros fy hôll Ddyddiau.
Hyn yn siccr yw Gwir Ewyllys fy Nghalon, fef,
na b'o i mi bŷth dorri mor Addunedau a'r Adde-
widion rheini o Fuchedd Sanctaidd, a wnaethym
i Ti y dydd heddyw: Ond yr wyf yn ammen
Fynghalon dwyllodrus fy hun, ac yn ofni rhag i
Ystrywiau a chyrch fy Ngelynyon Ysrydol, fy
mradychu i drofieddu dy Orchmynnion Sanctaidd
di. O bydded gan hynny, dy Lan Ysryd bôb
amser i'm cynnorthwyo, ath Râd yn fy rhagflaenu
ac yn fy nilyn yn oestadol; ac yna, yr wyf yn
gobeithio, y dangosaf fy hun yn *was* ffyddlon i
Ti ym mhôb pêth, ac y gorphennaf fy ngyrfa
trwy Lawenydd. Yr wyf, ya dymuno Llês a
Dedwyddwch pawb eraill, yn gystadl a mi fy
hun; fôd i'r sawl sydd etto *mewn Tywyllych a chys-
cod Angen*, gael gweled Iechadwriaeth Dduw, a phro-
fi mor Rallawn wyt Ti wrth Ghristnogion; a
bôd i bôb un sydd yn henwi Henw Crist, ymadel ac
Anghyf-

*Anghyfiawnder, a harddu Athrawiaeth Duw ein Iach-
awdr ymhôb pêib. Bydded i ni ôll ogoneddu dy
Enw yn y Bÿd hwn, a byw yn dragywydd ith
foliannu yn y Bÿd sydd i ddyfod; trwy Ghrïst
ein Harglwydd. Amen.*

Gweddi iw harferu Gan, Dros, neu Gydag ūn Clâf.

Pan arferer y Weddi hon dros ryw ūn arall, yn
lle *Myfi*, rhaid Dywedyd *Nyni*, &c. trwyddi i
gyd, fal y bo'r Achos yn gofyn.

O Arglwydd cyfiownaf a thrugaroccaf, Duw'r
Iechyd a'r Clefyd, Bywyd ac Angeu, yr
wyf yn ostyngieiddiaf yn cydnabod Cyfiawnder
dy Ymweliad presenol â'th Wafnaethwr; yr hyn
nid 'yw ddim amgen, nag yr oedd ei Bechodau
ef yn ei haeddu er ystalm ar dy law Di. Eithr
etto, gan nad ydwyt yn ewyllyffio Dinistr, ond
Gwellhad y rhai yr wyt yn yn eu fflangellu; myfi
a attolygaf i Ti, trwy dy *Râs* Sancteiddio'r Gos-
pedigaeth hon i mi; fel y byddo i Glefyd fy
Nghorph ddwyn Iechyd i'm Henaid. Gwared fi
rhag pob Anniddigrwydd ac Anioddefgarwch dan
fy Nolur, a bydded i mi ymroi yn hollawl i'th
sanctaidd Ewyllys Di. Os yn dy ddaionus Rag-
luniaeth, yr ordeiniaist i mi ychwaneg o amser i
fyw ar y Ddaiar; bendithia, O Arglwydd, yr
holl foddion a'r defnyddiau a arferir ar fedr dwyn
Gwellhad i mi, a dyro i mi *Râs* i wellhau fy My-
chedd rhag llaw, a thrwy weithredoedd da i ogo-
neddu dy Enw sanctaidd. Eithr os ordeiniaist yn
amgenach, a bôd y clefyd hwn i Farwolaeth; O
gwna di fi yn addas ac yn gymmwys i farw.
Diddyfna fy Nghalon, oddiwrth y Bÿd hwn, a'i
holl Wagedd diflannedic. Dyro i mi ddifrifol
Edifeirwch am holl Bechodau fy Mywyd a aeth
heibio, a selia di fy Mhardwn yn y Nêf, *cyn fy my-
ned oddiymma, ac na'm gweler mwyach. Dercha,
o Arglwydd, dy Wyneb arnaf, a thra fyddo fy
Nghorph yn dolurio, a'm Hyspryd mewn Ing;*
bydded

bydded ith Gyffurau di lonni fy Enaid: A phan ddêl amfer fy ymadawiad, derbyn fi i'r Trigfannau Nefol hynny, lle mae Eneidiau y rhai a hunant yn yr Arglwydd Iesu, yn mwynhau anorphen Orphwydtra a dedwyddwch. Caniadha hyn, O Arglwydd, er mwyn Haeddedigaethau yr ūn Iesu Ghrist dy unic Fab di, a'n hunic Waredwr a'n Hadbrynnwr ninnau. Amen.

Gweddi i'r harferu gan ūn pan f'o marw ei Anwyl-ddyn ef.

O Arglwydd Cyfiawn, yr ydwyf yn cydnabod dy Ddoethineb ath Ddaioni di ymhôb rhyw Orchwyliaeth o'r eiddor, tu ag at Blant Dynion; ac yr ydwyf gan hynny yn gostegu fy Enaid, ac yn ostyngedig yn fy nghosod fy hunan a phôb pêth a berthyn i mi, tan dy Lywodraeth di, yr hwn a wyddost oreu pa bethau sydd fwyaf llefol i ni. Dy drugaredd Di ydoedd, gael o honof y Conffordd o fwynhau fy Anwyl-ddyn cyhŷd, yr hwn a gymmeraiſt weithian oddiwrthyf: *Yr Arglwydd a roddodd, a'r Arglwydd a ddygodd ymmaith; Bendigedig fyddo Enw'r Arglwydd.* Oddiwrthyt Ti y daw pôb Daioni, a thydi a fedri wneuthud i fynu i mi fy Ngholled, drwy chwaneu at nifer fy Ngharedigion: Eithr am hyn, pa fôdd bynnag y gwneelocht a mi, ūn pêth a ddeisyfaff yn ostyngedig gennyf; sef, bôd o honot Ti yn Dduw ac yn Garedigol imi, ac yna i'm bodlonwyd. Ynot Ti y rhoddaf fy Ymddiried tra y byddwyf byw; a phan alwocht am danaf oddi ymma, cymmer finneu i'r Nêf, lle'r wyf yn go-beithio fôd fy Nghyfaill Anwyl, fel y gallom yno gŷd-seinio a'r holl Sanctaidd Angylion a'r Seintiau, yn canu mawl i Ti, yn oes Oesoedd; Caniadha hyn, er mwyn Iesu Ghrist. *Amen.*

Gweddi dros ūn a gollodd Anwyl-ddyn.

O Dad y Trugareddau, a Duw pôb Diddanwch, yr hwn erioed ath ddangosaist dy hūn mewn modd yspysol, yn Gynnorthwyr i'r sawl ni b'o gantbo nêb (arall) yn Garedig-Ddyn, neu'n gynorthwyrdd iddo, ac yn Dad i'r Ymddisad, ac yn Briod i'r Weddw; Edrychi i lawr a golwg dy Drugaredd a'th

a'th Dosturi, ar dy Wafnagethwr ymma yn alarus
ac yw drwm ei Galon, ar ôl colli ei anwyl Gyfaill ;
A dyro iddo *râs* i ddeall ac i ystyried, *mai dy lân*
Di' yn hyn, ac mai tydi Arglwydd a'i gwnaethost, yr
hwn nid wyt oth fôdd yn blino, nac yn cystuddio plant
Dynion. A dylced hyn iddo ef gymmhedroli pŵb
cynnwrf Yspryd, a dwyn ei Gystudd yn oftyngedig,
yn llariaidd ac yn ddioddfgar; Gwared ef rhag pŵb
anfodlon ac amheus Feddyliau, fforddia ef i *fw-*
rw ei hôll ofal arnat ti, yr *hwn wyt yn gofalu drosto*
ef, ac a fedri wneuthur drosto ef, yn ddifedur tu-
hwynt i ddim a'r a ddichon y Cyfaill puraf a cha-
rediccaf ar wyneb yr hôll ddaiar ei wneuthud iddo.
Dercha, Arglwydd, ei Feddyliau êf tu ag at y Ga-
fell Sainetaidd, lle'r wyt ti ei Waredwr a'i Dduw
ef; A chynnorthwya ef felly ath *Râs* i fôd^{yn}
ddilynwr dy anwyl Fab ymhôb Purdeb buchedd,
tra b'o ef yn ymdeithydd ymma ar y Ddaiar, fel
y b'o iddo yn ôl hyn, *gael myned i mewn i'n Ogoniant*
ef, a chyd a'r rhai a ymadawfant yn dy ofn Di,
gael ei wneuthur yn gyfrannog o'r Gogoniant tra-
gwyddol, trwy'r un Arglwydd Iesu Ghrif. *Amen.*

Grâs o flaen Bwyd.

A Rglwydd maddeu ein hôll Bechodau, a dyro i
ni *râs* i wneuthur defnydd pwylllog a chym-
hedrol, o'th Greaduriaid a ddarperiaist yr awron i
ni: fel, *pa un bynnag a'i bwyta ai yfed, neu pa bêth*
bynnag arall a wnelom, y b'o i ni wneuthud pŵb pêth
er Gogoniant i Ti, trwy Iesu Ghrif ein Harglwydd.
Amen.

Grâs ar ôl Bwyd.

Y R'ym yn clodfori dy sanctaidd Enw, O Ar-
glwydd, am dy holl Drugareddau, ac yn an-
wedig am yr Ymborth a roddiaist i ni y pryd hyn;
Bydded i ni allu drwyddo ef wneuthur i Ti ychwa-
neg o Wafanaeth. Bendithia dy sanctaidd Eglwys,
Cadw'r Brenin, y Tywyfogol Heppil, a'r Teyrna-
soedd hyn; Caniadha i ni Heddwch a Gwirionedd
ymma, ac yn y Bŷd a ddaw, fôd yn gyfrannogion
o'th Ogoniant ti, trwy Iesu Ghrif ein Harglwydd.
Amen.

Y Bithedd.

is
;
p
r
nt
bb
g,
bb
-
to
1-
a-
o.
a-
w
yn
d,
fel
ant
Di,
ra-
en.

o i
m-
n i
êth
êth
dd.

Ar-
an-
yn;
wa-
vys,
rna-
edd
gion
ydd.